

versie 1.4 - F
april 2011

OPERATIONEEL HANDBOEK VOOR DE BESTRIJDING VAN DE ZIEKTE VAN AUJESZKY

Federaal Agentschap
voor de Veiligheid
van de Voedselketen

DOCUMENTBEHEER

versiebeheer

versie	datum versie	reden van wijziging - commentaar	datum validatie	gevalideerd door
1.0	07.10.2008	initiële draft	-	-
1.1	14.11.2008	aanpassing na lezing initiële draft	-	-
1.2	06.02.2009	aanpassing na lezing door de technische werkgroep	-	-
1.3	17.09.2009	aanpassing in functie van de discussie omtrent het KB	-	-
1.4	15.04.2011	aanpassing na publicatie van het KB		

samenstelling

samengesteld door: dienst crisispreventie en crisisbeheer
vertaling: vertaaldienst FAVV
laatste revisie door: Philippe Houdart
contactpersoon: Ingeborg Mertens
Administratief centrum Kruidtuin - Food safety building
Kruidtuinlaan 55, 1000 Brussel
tel.: 02/2118273 - fax: 02/2118270
ccc@favv.be

Dit document zal na elk belangrijk incident met AD en ten minste eenmaal per jaar geëvalueerd en – waar nodig – bijgewerkt worden.

AFKORTINGEN

- ARSIA: association régionale de santé et d'identification animales
  - AD: ziekte van Aujeszky (Aujeszky's disease)
  - ADNS: animal disease notification system
  - ADV: virus van de ziekte van Aujeszky (Aujeszky's disease virus)
  - CCC: centrale crisiscel
  - CDD-ERA: coördinatie van diergeneeskundige diagnostiek, epidemiologie en risicoanalyse
  - CGCCR: crisis- en coördinatiecentrum van de regering
  - CM: crisismanager
  - CODA: Centrum voor onderzoek in de diergeneeskunde en de agrochemie
  - DCPB: stafdienst crisispreventie en -beheer
  - DG: directoraat-generaal, directeur-generaal
  - DGZ: dierengezondheid Vlaanderen
  - EC: Europese commissie
  - EU: Europese unie
  - FOD VVVL: Federale overheidsdienst volksgezondheid, veiligheid van de voedselketen en leefmilieu
  - Fonds: begrotingsfonds voor de gezondheid en de kwaliteit van de dieren en de dierlijke producten
  - GB: gedelegeerd bestuurder
  - ICH: intracommunautair handelsverkeer
  - KB: koninklijk besluit
  - LCC: lokale crisiscel
  - LSE: lokale specifieke eenheid
  - MB: ministerieel besluit
  - OIE: werelddierengezondheidsorganisatie
  - PCE: provinciale controle-eenheid
  - RT-PCR: real time polymerase chaine reaction methode voor het opsporen van het ADV
  - SC: strategisch comité
  - SCFAH: permanent comité voor de voedselketen en de dierengezondheid
-
- bv.: bijvoorbeeld
  - d.m.v.: door middel van
  - e.d.: en dergelijke
  - e.v.: en volgende
  - m.a.w.: met andere woorden
  - nl.: namelijk
  - o.a.: onder andere
  - zgn.: zogenaamd(e)

INHOUD

Documentbeheer	ii
Afkortingen	iii
Inhoudstafel	iv
Inleiding	vii

Algemene aanpak

1. Risico-evaluatie omtrent de introductie van AD	1
- Risicofactoren omtrent de introductie van ADV in de varkensstapel	1
- Invoer van besmette varkens	1
- Invoer van besmette dierlijke producten	2
- Contact met besmet materiaal	2
- Verspreiding via de lucht	3
- Introductie vanuit de everzwijnenpopulatie	3
- Risicofactoren omtrent het verspreiden van ADV in ons land	3
- Risicofactoren omtrent wilde everzwijnen en diertuindieren	4
- Conclusie	4
2. Algemene aanpak van de bestrijding	6
- Organisatie van de bestrijding	6
- Elementen van de bestrijdingsstrategie	7
- Wettelijke basis	7
- Algemene uitgangspunten	8
- Knelpunten	9
- Samenvatting van de bestrijdingsstrategie	9
- Algemene aanpak bij een verdenking	9
- Algemene aanpak bij verhoogde waakzaamheid	10
- Algemene aanpak na het bevestigen van een uitbraak	10
- Laboratoria voor AD	11
- Expertengroep	12
- Communicatie en informatievoorziening	13
3. Aanpak bij een verdenking	14
- Aangifteplicht	14
- Bedrijfsbezoek	14
- Onderzoek van een klinisch verdacht dier	15
- Onderzoek van een verdacht dier dat geen klinische tekens vertoont	15

- Monsterneming en laboratoriumonderzoek	15
- Maatregelen	16
- Epidemiologisch onderzoek en tracering	17
- Doden of slachten van ingevoerde dieren of vernietigen van ingevoerd sperma	17
- Rapportering	18
- Opheffen van een verdenking	18
4. Aanpak bij verhoogde waakzaamheid	19
- Algemene beleidsmaatregelen	19
- Beperkingen op het vlak van het handelsverkeer in levende varkens	20
- Maatregelen van kracht in het ganse land	20
- Opsporen van ingevoerde varkens en varkenssperma	21
- Opvolgen van ingevoerde varkens en varkenssperma	21
- Doden of slachten van ingevoerde dieren of vernietigen van ingevoerd sperma	22
- Epidemiologische bewaking	22
- Afbouwen en opheffen van de maatregelen	23
5. Aanpak na het bevestigen van AD	24
- Algemene beleidsmaatregelen	24
- Maatregelen van kracht in het ganse land	25
- Aanpak op een haard	26
- Aanpak op een contactbedrijf	28
- Contactbedrijf van prioriteit 1	28
- Contactbedrijf van prioriteit 2 en contactbedrijf van prioriteit 3	29
- Contactbedrijf van prioriteit 4	29
- Aanpak in het vaccinatiegebied	29
- Afbakenen van een vaccinatiegebied	29
- Maatregelen	30
- Epidemiologische bewaking van de varkensstapel	31
- Afbouwen en opheffen van de maatregelen	32

Operationele activiteiten

6. Epidemiologische bewaking	33
- Opzetten en uitvoeren van bewakingsprogramma's	33
- Basisbegrippen	33
- Epidemiologische bewaking in afwezigheid van ADV	34
- Epidemiologische bewaking bij een verdenking	34
- Epidemiologische bewaking op een haard	35
- Epidemiologische bewaking op de contactbedrijven	35

- Contactbedrijf van prioriteit 1	35
- Contactbedrijf van prioriteit 2 en contactbedrijf van prioriteit 3	35
- Contactbedrijf van prioriteit 4	36
- Epidemiologische bewaking in het vaccinatiegebied	36
- Epidemiologische bewaking op spermacentra	37
- Epidemiologisch toezicht in de rest van het land	37
- Herwinnen van de vrije status	37
7. Tracering	38
- Algemene principes	38
- Bijzonderheden omtrent de tracering bij AD	39
8. Noodvaccinatie tegen AD	41
- Algemeenheden	41
- Praktische uitvoering van een noodvaccinatie	41

Bijlagen en procedures

Overzicht van de bijlagen	43
- Algemene bijlagen	43
- Operationele bijlagen en procedures	43
- Regelgeving	43
- Nuttige links	44

INLEIDING

De ziekte van Aujeszky, ook wel pseudo-rabies genoemd, is een erg besmettelijke virusziekte, die veroorzaakt wordt door een herpesvirus. De ziekte is in de eerste plaats belangrijk bij het varken, waar ze milde tot ernstige ademhalingsproblemen, zenuwstoornissen en voortplantingsstoornissen veroorzaakt die bij een niet immuun dier tot sterfte kunnen leiden. Ook andere diersoorten, waaronder herkauwers, honden, katten en knaagdieren, zijn gevoelig, maar bij hen zijn de ziekteverschijnselen uitsluitend gekenmerkt door stoornissen van het zenuwstelsel die gelijkaardig zijn aan deze van hondsdolheid (vandaar ook de naam pseudo-rabiës) en verloopt de ziekte steeds fataal.

De ziekte werd in de jaren '70 in West-Europa geïntroduceerd en is vrij snel endemisch geworden in onze varkensstapel. Al van bij de aanvang werd er volop preventief gevaccineerd om de economische verliezen door de ziekte zo beperkt mogelijk te houden. Vanaf 1993 heeft de Belgische varkenssector een gemeenschappelijke inspanning geleverd om de ziekte onder controle te brengen met behulp van een wettelijk omkaderd vaccinatieprogramma. Dit bestrijdingsplan werd in 1998 geïntensifieerd en tegelijk heeft ons land een eradicatieplan laten goedkeuren door de EC. Het einddoel van dit plan was om ons land volledig vrij te krijgen en te houden van het virus. Met succes. Momenteel kan de varkensstapel als virusvrij worden beschouwd.

De sanitaire toestand met betrekking tot AD in de buurlanden is zeer goed. Het Verenigd Koninkrijk, Frankrijk, Duitsland, Nederland en Luxemburg zijn officieel vrij en vaccineren niet meer tegen AD.

België heeft op 1 januari 2009 de vaccinatie tegen AD stopgezet. Dit handboek kadert in deze beslissing en is bedoeld om alle actoren en in het bijzonder het FAVV, de FOD VVVL, de varkenssector en de vleeskolom voor te bereiden op een uitbraak, die vroeg of laat in een niet gevaccineerde populatie kan verwacht worden. Het draaiboek beschrijft enkel de bestrijding in de varkensstapel. AD komt weliswaar voor bij wilde everzwijnen, maar wordt er niet bestreden.

De ziekte is enkel van economisch belang bij het varken. AD heeft geen impact op de mens en is dan ook van generlei belang voor de volksgezondheid.

hoofdstuk 1

RISICO-EVALUATIE OMTRENT DE INTRODUCTIE VAN AD

1.1 Van zodra de vaccinatie tegen AD wordt stopgezet, zal de Belgische varkensstapel langzaamerhand gevoelig worden voor de ziekte. Pakweg 6 maanden na het instellen van dit verbod zal door de normale vervanging van dieren de volledige vleesvarkenssector niet langer beschermd zijn. Een introductie van ADV in de varkensstapel kan dus nu al aanleiding geven tot een omvangrijke uitbraak van de ziekte. Anderzijds, bij fokmateriaal, dat veel langer productief blijft, zullen ook in de volgende jaren nog dieren gevonden worden met antistoffen die een gevolg zijn van een vaccinatie uitgevoerd voor het vaccinatieverbod.

1.2 Dit hoofdstuk belicht de factoren die een rol kunnen spelen bij de introductie van het ADV en de mogelijke gevolgen daarvan.

Risicofactoren omtrent de introductie van ADV in de varkensstapel

1.3 Er kunnen wat betreft de introductie van het ADV in onze varkensstapel de volgende potentiële besmettingswegen worden onderkend:

- de invoer van besmette varkens;
- de invoer van besmette dierlijke producten;
- contact met besmet materiaal;
- verspreiding via de lucht;
- een besmetting vanuit de everzwijnenpopulatie.

Invoer van besmette varkens

1.4 Het ICH van varkens naar en vanuit België is in grote mate gericht op onze buurlanden Nederland, Duitsland, Luxemburg, Frankrijk en in mindere mate het Verenigd Koninkrijk. Er worden slechts sporadisch varkens aangevoerd uit andere lidstaten, o.a. Denemarken, Italië en Spanje. De invoer vanuit derde landen is onbestaande.

1.5 De Europese regelgeving legt in beschikking 2008/185/EG strenge voorwaarden op voor wat betreft het ICH naar landen of regio's die hetzij een uitroeiingsprogramma (het zgn. "artikel 9" statuut) hebben lopen – zoals België – hetzij vrij zijn van AD (het zgn. "artikel 10" statuut). Deze voorwaarden zijn gebonden aan de afwezigheid van ADV op de bedrijven van herkomst en in de regio, aan laboratoriumonderzoeken en aan de vaccinatiestatus van de varkens en beslagen. Ze gelden in de eerste plaats voor fok- en gebruiksvarkens; slachtvarkens kunnen gemakkelijker in het ICH gezonden worden.

1.6 Onze buurlanden, waarmee het gros van het handelsverkeer in levende varkens verloopt, hebben een statuut "artikel 10" voor AD, een gunstiger statuut dan het onze. Dit betekent dat:

- in afwezigheid van een uitbraak, de varkens die naar ons land worden aangevoerd geen probleem zouden mogen stellen.

- een uitbraak op een evenwaardige manier zal worden aangepakt als in ons land; zo zal onmiddellijk het statuut van het getroffen gebied opgeschort worden en zal er geen ICH voor varkens en varkens-sperma vanuit deze zone mogelijk zijn zolang de situatie niet door het SCFCAH besproken is en als omschreven wordt beschouwd.
- eens de betrokken lidstaat aldus geregionaliseerd is:
  - er vanuit het niet besmette gebied in deze lidstaat opnieuw varkens in het ICH kunnen vertrekken;
  - het ICH van varkens afkomstig vanuit het beperkingsgebied rond de besmette varkenshouderijen enkel mogelijk zal zijn onder de algemene voorwaarden van richtlijn 64/432/EEG en beschikking 2008/185/EG.

1.7 De kans is dus klein dat via het officiële circuit besmette dieren worden ingevoerd vanuit onze buurlanden of andere lidstaten met een evenwaardig of beter AD-statuut. Wel bestaat steeds het risico van een invoer van besmette dieren in de periode voorafgaand aan het vaststellen van een uitbraak, nl. hetzij omdat de dieren nog in de incubatieperiode van de ziekte zijn, hetzij omdat de ziekte nog niet als dusdanig herkend en aangegeven werd.

1.8 Voor de lidstaten, die een minder gunstig AD-statuut hebben dan het onze en van waaruit we sporadisch varkens aanvoeren, gelden, zoals aangegeven in **punt 1.5**, strenge criteria voor wat betreft de invoer van vooral fokvarkens en gebruiksvarkens. Deze voorwaarden zouden moeten verhinderen dat besmette dieren geïntroduceerd worden. Desondanks bestaat er steeds een klein risico dat de dieren alsnog besmet worden kort voor het vertrek. Afhankelijk van wanneer de onderzoeken plaatsvinden, wordt dergelijk besmetting mogelijk niet opgepikt.

1.9 Frauduleuze invoer van dieren vanuit een besmet gebied of land kan evenmin worden uitgesloten, maar is, zeker in een periode dat er daar geen uitbraken zijn, te verwaarlozen.

Invoer van besmette dierlijke producten

1.10 Hoewel het ADV zich voornamelijk verspreidt door de introductie van of direct contact met een besmet varken, kan het ook via sperma worden overgedragen. De invoer van sperma gebeurt uitsluitend vanuit andere lidstaten van de EU. Gezien de strenge normen waaraan alle spermacentra en –beren in de EU moeten voldoen, is de kans verwaarloosbaar dat via deze weg een introductie zou gebeuren.

1.11 Ook het gegeven dat ADV eventueel via vlees van besmette dieren kan overgedragen worden, is van geen tel. Zo er al dergelijk vlees zou worden ingevoerd, dan nog zal het omwille van het verbod op het voeren van keukenafval niet in contact mogen komen met levende varkens.

Contact met besmet materiaal

1.12 Het ADV is weliswaar niet bijzonder resistent, maar kan buiten het varken toch relatief lang overleven indien het er de juiste omstandigheden (lage temperaturen, omgeven door organisch materiaal) terugvindt. Het kan dus niet uitgesloten worden dat AD geïntroduceerd wordt doordat een gevoelig varken in contact komt met besmet materiaal – bv. op een vrachtwagen, waarop besmette varkens hebben gezeten – en die nadien onvoldoende gereinigd en ontsmet werd, of via kledij, laarzen of ander materiaal dat in contact is geweest met besmette dieren.

1.13 Gezien de verhoogde aandacht die omtrent bioveiligheid en reiniging en ontsmetting zal

bestaan eens een uitbraak is vastgesteld, zal het risico van besmetting voornamelijk van tel zijn:

- voor wat de buurlanden betreft, in de periode voorafgaand aan het vaststellen van de uitbraak;
- voor wat de lidstaten met een minder gunstig AD-statuuat betreft, ter gelegenheid van de contacten of transporten met de varkenssector in deze lidstaat op een ogenblik dat de ziekte daar weinig in de aandacht staat.

Verspreiding via de lucht

1.14 Onder gunstige omstandigheden kan het ADV gemakkelijk via de lucht verspreid worden. Hoewel een dergelijk fenomeen vooral een rol speelt over korte afstand en in een varkensdens gebied, zijn er toch ook gevallen gekend van verspreiding over grotere afstand. Dit risico van contaminatie op grote afstand is één van de redenen dat Denemarken, dat reeds lang vrij is van de ziekte, tot voor enkele jaren toch een smal vaccinatiegebied handhaafde langsheen de Duitse grens. Er is weinig kans dat dit fenomeen een rol zal spelen bij een introductie in ons land.

Introductie vanuit de everzwijnenpopulatie

1.15 Onderzoek, dat in de afgelopen jaren in ons land werd uitgevoerd op bloedmonsters van wilde everzwijnen, heeft aangetoond dat gemiddeld bijna 20% van de populatie in contact is geweest met het ADV. Het virus is dus ruim verspreid en dit vermoedelijk niet enkel in onze everzwijnenpopulatie: er kan gesteld worden dat in bijna gans de EU de diverse everzwijnenpopulaties endemisch besmet zijn. Toch is AD een ziekte die enkel bij varkens bestreden wordt. Nergens in Europa worden maatregelen genomen om de ziekte bij wilde everzwijnen onder controle te brengen of uit te roeien.

1.16 Het is onduidelijk welke impact dit wildreservoir kan hebben, maar het risico van een introductie van daar uit in de varkensstapel is er wel degelijk. Zo werd in 2010 in Frankrijk een eerste geval vastgesteld van overdracht van het ADV vanuit wilde everzwijnen naar de varkensstapel. Feit is, dat tot voor kort onze varkenspopulatie door de preventieve vaccinatie goed beschermd was en een dergelijke introductie dus niet van tel was. Het stopzetten van de vaccinatie heeft dit veranderd en dit maakt dat we deze factor nu wel in overweging moeten nemen.

1.17 Behalve rechtstreeks contact met everzwijnen, zou een dergelijke introductie ook kunnen gebeuren door personen of materiaal, die in contact zijn gekomen met geschoten everzwijnen. Er dient in dat verband in het bijzonder te worden gedacht aan varkenshouders en dierenartsen, die ook jager zijn, en materiaal (bv. voertuigen) dat bij de jacht gebruikt wordt.

Risicofactoren omtrent het verspreiden van ADV in ons land

1.18 Bij een eventuele introductie van ADV in ons land, is het de bedoeling om het virus zo snel mogelijk te eradiceren. De mate waarin een eventuele introductie in ons land succesvol zal uitdeinen zal afhangen van de alertheid waarmee de ziekte opgepikt wordt, de regio waar het virus terechtkomt, de aard en de structuur van het bedrijf waar het geïntroduceerd wordt en de resterende immuniteit die op dat bedrijf en de varkensstapel in het algemeen nog aanwezig is.

1.19 AD manifesteert zich niet altijd als een duidelijk te herkennen pathologie. Zelfs indien er op

het terrein voldoende praktische kennis omtrent de ziekte en haar klinische beeld aanwezig is, is het dus niet onwaarschijnlijk dat een eventuele nieuwe introductie van een ADV in ons land niet onmiddellijk herkend zal worden. Mogelijk zal de initiële diagnose zelfs eerder op basis van een (toevallige) laboratoriu-manalyse of autopsie gebeuren.

1.20 Ons land heeft een dense, maar niet homogeen verspreide varkensstapel van zowat 6,75 miljoen dieren. Deze dieren worden bijna uitsluitend door professionele varkenshouders gehouden. Een introductie van ADV in de varkensdensere gebieden in ons land (West-Vlaanderen, Oost-Vlaanderen en het noorden van Antwerpen en Limburg) zal gemakkelijker uitdeinen en moeilijker onder controle gebracht kunnen worden dan een uitbraak in het zuiden van het land, waar de densiteit veel lager is.

1.21 Zoals hoger aangegeven, zal in varkensdensere gebieden ook meer rekening moeten gehouden worden met verspreiding door de lucht van het virus vanuit een besmet bedrijf naar buurtbedrijven.

1.22 Varkenshouderijen met veel contacten (bv. biggenopfokbedrijven) en in het bijzonder veel diercontacten zullen een groter risico vormen voor het verspreiden van ADV dan gesloten varkenshouderijen, waar de diercontacten in regel bestaan uit laagrisico bewegingen naar het slachthuis.

1.23 Naarmate door vervanging van de dieren het aantal gevaccineerde dieren afneemt, zal een bedrijf meer en meer vatbaar worden voor een besmetting met ADV. Hoewel er wat dat betreft grote verschillen kunnen bestaan tussen individuele varkenshouderijen, kan er gesteld worden dat de volledige vleesvarkensector pakweg 6 maanden na het instellen van het vaccinatieverbod niet langer beschermd zal zijn; voor fokmateriaal zal dit langer duren, gezien hun langere levensduur en productiviteit.

Risicofactoren omtrent wilde everzwijnen en dierentuindieren

1.24 Zoals aangegeven in **punt 1.15**, kan de wilde everzwijnenpopulatie in ons land fungeren als een reservoir van ADV. Het is op dit ogenblik niet duidelijk welke rol dit reservoir zou kunnen spelen eens de varkensstapel zijn immuniteit verloren is.

1.25 Het aantal in dierentuinen en dierenparken gehouden varkens(achtigen) is beperkt. Bovendien is de invoer door dierentuinen of liefhebbers van exotische varkens(achtigen) in ons land zowat onbestaande. De kans dat dergelijke dieren besmet zouden zijn met het ADV, is dermate klein dat er vanuit deze hoek geen probleem moet verwacht worden, enerzijds omdat een besmetting zich maar beperkt in het dierenpark of de dierentuin zal verspreiden (weinig gevoelige dieren aanwezig, eigen verzorgingspersoneel en dierenarts) en anderzijds omdat het dierentuincircuit en de varkenssector gescheiden zijn.

Conclusie

1.26 De meest waarschijnlijk introductiewegen van ADV in onze varkensstapel is enerzijds deze van de invoer van een varken, dat besmet is met het virus zonder evenwel reeds klinische tekens van de ziekte te vertonen, en anderzijds de overdracht van het virus via besmet materiaal.

- Ingeval van invoer van varkens, dient de meeste aandacht uit te gaan naar varkens, die werden

aangevoerd in de aanloop van een uitbraak in één van de buurlanden, en varkens, die onder de voorwaarden van de Europese regelgeving aangevoerd worden uit één van de lidstaten waar AD nog steeds heerst.

- Ingeval van overdracht door besmet materiaal, zijn vooral vrachtwagens, die dienen voor het vervoer van varkens en die terugkomen uit lidstaten of landen waar AD nog aanwezig is, in het oog te houden.

1.27 Daarnaast moet ook rekening gehouden worden met een eventuele overdracht van het ADV vanuit de everzwijnenpopulatie. Het belang van deze piste neemt mogelijk toe naarmate de vaccinatie langer is stopgezet en de immuniteit van de populatie na vaccinatie afneemt.

1.28 Het is niet mogelijk om het risico van een dergelijke introductie of overdracht te kwantificeren.

1.29 In dat kader is het enigszins geruststellend dat in de buurlanden, die reeds een vrij statuut hebben, er sinds het stopzetten van de vaccinatie tot op heden geen uitbraken werden vastgesteld met AD. Enkel Frankrijk – met zijn besmetting van enkele varkenshouderijen vanuit wilde everzwijnen – vormt hierop de uitzondering, maar de besmettingen daar waren beperkt in omvang en snel onder controle, zonder dat de ziekte zich daarbij massaal verspreid heeft. Desondanks moeten we ons bewust zijn dat de structuur, de geografische spreiding en de werkwijze van onze varkenssector anders zijn. Het is dus mogelijk voorbarig en overhaast om conclusies te trekken over de manier waarop de zaken bij ons zouden kunnen evolueren.

hoofdstuk 2

ALGEMENE AANPAK VAN DE BESTRIJDING

2.1 In normale omstandigheden, wanneer er geen AD is in België en er evenmin onverwachte uitbraken van de ziekte zijn in de buurlanden of bij relevante handelspartners, zijn de activiteiten en maatregelen omtrent AD erop gericht om een introductie van het virus zo veel als mogelijk te voorkomen en – indien dit niet zou lukken – een eventuele besmetting zo snel mogelijk te ontdekken.

2.2 Om insleep en verspreiden van AD te voorkomen, wordt in de eerste plaats gerekend op de gebruikelijke maatregelen en richtsnoeren in het kader van de algemene preventie van varkensziekten, nl.:

- de verplichte hygiënemaatregelen en -voorzieningen op varkensbedrijven en in slachthuizen om het risico van insleep en verspreiding van de ziekte te minimaliseren;
- de verplichtingen en aanbevelingen betreffende de contactstructuur van de sector, waarbij getracht wordt om het aantal contacten zoveel als mogelijk te beperken;
- de verplichting om alle vervoermiddelen, die gebruikt werden om varkens te vervoeren, bij hun terugkeer uit een land of een regio waar bestrijdingsmaatregelen van kracht zijn voor de ziekte, te reinigen en te ontsmetten.
- het epidemiologisch toezicht op de aangifteplichtige varkensziekten, waarbij de bedrijfsdierenartsen elk varkensbedrijf ten minste 3 maal per jaar bezoeken, een klinisch onderzoek van de varkens uitvoeren en hun bevindingen aan het Agentschap rapporteren indien er sprake zou kunnen zijn van een verdenking van een aangifteplichtige ziekte.

2.3 Het opsporen van het ADV gebeurt zowel passief als actief:

- AD is een aangifteplichtige ziekte. Ingeval van klinische tekens, die een besmetting met het ADV doen vermoeden, zal de varkenshouder zijn dierenarts moeten ontbieden. Indien de ziekte na een klinisch onderzoek niet kan uitgesloten worden, dan moet de verdenking door de bedrijfsdierenarts gemeld worden aan de PCE.
- Daarnaast is elke varkenshouder in het kader van de huidige wetgeving omtrent AD verplicht om elke 4 maanden een aantal varkens te laten bemonsteren en serologisch te laten onderzoeken op de aanwezigheid van antistoffen tegen het veldvirus. Dit horizontale luik van het toezicht doorheen de sector zal ook in een eerste fase na het stopzetten van de vaccinatie onverminderd verder gezet worden. Van zodra dan het vrije statuut is bekomen, zal het vervangen kunnen worden door een minder veel-eisend maar gericht toezicht op de meest risicovolle bedrijven of categorieën van varkens.

Organisatie van de bestrijding

2.4 AD verschilt op organisatorisch vlak wezenlijk van de klassieke epizoötische dierziekten (o.a. varkenspest en mond- en klauwzeer), omdat er – enkele punctuele gevallen buiten beschouwing gelaten – bij de bestrijding van een uitbraak in de eerste plaats gebruik gemaakt zal worden van vaccinatie en er in regel geen dieren zullen opgeruimd worden.

2.5 Niettemin zal de impact en de werklast van de maatregelen, die naar aanleiding van een

uitbraak genomen worden, en van het uitvoeren en opvolgen van de tracering en de vaccinatiecampagne en het opvolgen van contactbedrijven dermate zijn, dat het Agentschap zal overgaan tot de gebruikelijke uitbouw van haar crisisstructuur, weliswaar zonder de poot "opruiming en destructie".

2.6 Dit heeft als belangrijkste organisatorische consequenties dat er normaliter:

- geen LCC los van de PCE worden uitgebouwd op het terrein;
- geen sprake is van het opzetten van LSE voor het doden van dieren;
- geen specifieke inbreng van andere overheidsdiensten en in het bijzonder van het CGCCR, de politie, de gouverneurs, noch de burgemeesters nodig is.

2.7 In de praktijk worden, van zodra een uitbraak van AD is vastgesteld in ons land, ter aanvulling van de normale richtlijnen omtrent crisisorganisatie die zijn opgenomen in het **algemeen handboek voor het beheer van incidenten in de voedselketen**, de volgende bijzondere richtlijnen gevolgd wat betreft de organisatie van de bestrijding:

- Op het niveau van het hoofdbestuur van het Agentschap worden de gebruikelijke crisisstructuren uitgebouwd (cf. **bijlage A402 – operationeel organigram en crisisstructuur**), nl.
  - de GB zal een CM aanduiden die de praktische leiding van de bestrijding in handen neemt;
  - de CCC wordt geactiveerd en, indien nodig, door de CM versterkt met effectieven uit andere diensten van het hoofdbestuur;
  - het SC wordt samengesteld en geactiveerd, maar zal niet noodzakelijk elke dag maar eerder in functie van de behoefte samenkomen.
- Op het niveau van de buitendiensten worden de volgende stappen gezet:
  - Binnen elke PCE, ook deze die nog niet onmiddellijk door de problematiek worden getroffen, worden alle effectieven van de LCC geactiveerd, uitgezonderd diegenen die instaan voor de opruiming (cf. **bijlage A402 – operationeel organigram en crisisstructuur**).
  - Het effectief, dat vanuit de PCE overgeheveld wordt naar de LCC om te worden ingezet bij de bestrijding, zal in verhouding moeten staan tot de omvang van het probleem in de betrokken provincie. Het moet in functie van de behoefte kunnen fluctueren.
  - Elk hoofd van een LCC zal er, in samenwerking met het hoofd van de PCE, zorg voor dragen, dat er binnen de PCE voldoende scheiding bestaat tussen de dagelijkse activiteiten en de activiteiten die betrekking hebben op het bestrijden van AD.

2.8 De crisisstructuur op het hoofdbestuur wordt behouden totdat de bestrijding kan afgehandeld worden met de normale bezetting van de DCPB en de andere betrokken diensten. Van dat ogenblik af worden de specifieke crisisstructuren op het hoofdbestuur afgebouwd en vervangen door de normale dagelijkse werking van deze diensten.

2.9 De crisisstructuur in de buitendiensten wordt behouden zolang daartoe de noodzaak bestaat omwille van de verhoogde werklast verbonden aan de bestrijding.

Elementen van de bestrijdingsstrategie

Wettelijke basis

2.10 In het onderdeel “overzicht van de bijlagen” van dit handboek wordt een overzicht gegeven van de huidige relevante Belgische, Europese en internationale regelgeving omtrent AD.

2.11 Het is belangrijk om weten dat:

- de Belgische regelgeving aangepast werd in het licht van het stopzetten van de vaccinatie en het actief bestrijden van uitbraken van AD d.m.v. een nieuw KB van 12 oktober 2010 betreffende de bestrijding van AD;
- de Europese regelgeving omtrent AD zich beperkt tot maatregelen omtrent het ICH van levende varkens en varkenssperma. De EU heeft m.a.w. geen specifieke bestrijdingsrichtlijn omtrent de aanpak van een uitbraak en het toezicht op de ziekte. De invulling van de bestrijding van AD wordt dus aan de individuele lidstaten overgelaten.

Algemene uitgangspunten

2.12 De aanpak van de bestrijding van AD in ons land stoelt op het zo snel mogelijk isoleren en consolideren van een uitbraak en het toepassen van een noodvaccinatie tegen ADV met levend verzwakte vaccins in de haard, de buurtbedrijven, de contactbedrijven en eventuele andere risicobedrijven. Het onmiddellijk en systematisch doden en vernietigen van besmette of mogelijk besmette varkens wordt niet toegepast.

2.13 Hoewel deze noodvaccinatie kadert in een “vaccinate to live” beleid, zullen – van zodra het risico van een verder verspreiden van het ADV uitgesloten is – de gevaccineerde dieren op de besmette bedrijven zo snel mogelijk geslacht worden. Uiteraard zullen de karkassen van deze dieren in het gebruikelijke commerciële circuit verhandeld kunnen worden.

2.14 De maatregelen, die in het kader van de bestrijding van AD worden genomen, hebben in regel enkel betrekking op varkens. Dit betekent dat:

- varkens van zowel professionele varkenshouderijen als gehouden door hobbyhouders, ongeacht hun aantal, onder de maatregelen vallen;
- andere landbouwhuisdieren, ook indien deze zich op een varkensbedrijf bevinden, niet door de maatregelen getroffen worden;
- maatregelen betreffende wilde everzwijnen evenmin aan de orde zijn.

2.15 De aanpak van een uitbraak is er steeds op gericht om het ICH van varkens, die zich niet in het besmette gebied bevinden, zo weinig als mogelijk te hinderen. Voor de dieren, die in het kader van de bestrijding gevaccineerd worden of die afkomstig zijn uit het vaccinatiegebied (dat zijn gunstige AD-statuuat verliest), gelden daarbij uiteraard de beperkingen die worden opgelegd door beschikking 2008/185/EG.

2.16 Er zijn op nationaal vlak noch wat betreft het ICH beperkingen voor vlees of karkassen van varkens, ook niet indien deze afkomstig zijn van gevaccineerde dieren.

2.17 De noodvaccinatie zou voor een door de bestrijding getroffen varkenshouderij garant moeten staan dat de maatregelen en gevolgen in de tijd beperkt blijven tot de periode die nodig is om immuniteit bij de gevaccineerde dieren te ontwikkelen. Ze zou tevens welzijnsproblemen op varkenshouderijen moeten helpen vermijden, op voorwaarde ten minste dat een individueel bedrijf voldoende huisvestingsmogelijkheden heeft voor 4 tot 6 weken.

Knelpunten

2.18 De snelle detectie van een insleep van het ADV is zeer belangrijk voor de bestrijding, gezien de exponentiële toename van het virus in een gevoelige populatie. Indien het lang zou duren vooraleer een introductie van het ADV opgemerkt wordt, dan kan de verspreiding van het virus dermate groot zijn, dat andere maatregelen dan deze voorzien in dit draaiboek moeten worden genomen.

2.19 De noodvaccinatie staat centraal in de bestrijding van AD. Ze zal de dieren beschermen en het virus moeten helpen uitroeien. Randvoorwaarde daarbij is dat er op elk ogenblik over voldoende vaccin kan beschikt worden om snel en massaal te vaccineren.

2.20 Evenzo zal het zaak zijn om over voldoende personen en logistieke middelen te beschikken om een grootschalige noodvaccinatie tot een goed einde te brengen. In dat verband kan eventueel gerekend worden op de varkenshouders zelf, die ook in het verleden al zelf een deel van de preventieve vaccinatie voor hun rekening hebben genomen (cf. [punt 8.7](#)).

2.21 De Belgische hobbysector is erg klein wat betreft aantallen varkens en “bedrijven”. De aanpak van een besmetting of verdenking met ADV op een hobbybedrijf zal weliswaar niet anders zijn dan op een professionele varkenshouderij, maar de eigenheid van de hobbysector, de verschillende betrokkenheid en medewerking van de hobbyhouders en het feit dat de communicatiekanalen niet deze van de professionele sector zijn, maken dat deze groep mogelijk toch een enigszins andere aanpak dan de professionele varkenssector vergt.

Samenvatting van de bestrijdingsstrategie

Algemene aanpak bij een verdenking

2.22 Een varken wordt als verdacht beschouwd, wanneer het:

- gegronde klinische verschijnselen vertoont, die kunnen wijzen op een besmetting met het ADV;
- letsels bij een autopsie vertoont, die kunnen wijzen op een besmetting met het ADV;
- laboratoriumresultaten vertoont, die kunnen wijzen op een besmetting met het ADV;
- contact heeft gehad met een besmet of een potentieel besmet varken of in een omgeving heeft verbleven waar dergelijke dieren aanwezig waren, zodat verondersteld mag worden dat het een risico op besmetting heeft gelopen (bv. getransporteerd met een vrachtwagen die voordien besmette varkens heeft vervoerd, dieren die afkomstig zijn uit een besmet bedrijf of een besmette zone).
- op een dusdanige manier contact heeft gehad met een wild everzwijn, dat verondersteld mag worden dat het een risico op besmetting heeft gelopen (bv. varkens met buitenbeloop waartoe everzwijnen toegang hebben gehad).

2.23 Ongeacht de aanleiding en de manier van introductie van het ADV, zal de aanpak van een verdenking dezelfde zijn. Het gevoerde onderzoek zal finaal uitsluitsel moeten geven of ADV effectief aanwezig is of niet.

2.24 De klassieke aanpak van een verdenking bestaat uit de volgende onderdelen en wordt in detail beschreven in [hoofdstuk 3 – aanpak bij een verdenking](#):

- het uitvoeren van een bedrijfsbezoek en het onder verdenking plaatsen van de verdachte varkenshouderij;
- het onderzoeken van de verdachte varkens;
- het uitvoeren van de monsternemingen en analyses die nodig zijn om een besmetting te bevestigen, hetzij te ontkennen;
- het eventueel reeds uitvoeren van een epidemiologisch onderzoek met nadruk op traceback en traceforward contacten;
- in uitzonderlijke gevallen, het doden of slachten van de verdachte dieren.

2.25 De laboratoriumanalyses zullen finaal uitsluitsel geven of de verdachte varkens al dan niet besmet zijn en of het varkensbeslag al dan niet tot haard verklaard wordt.

Algemene aanpak bij verhoogde waakzaamheid

2.26 De verhoogde waakzaamheid wordt uitgeroepen wanneer er een onmiddellijke dreiging van een introductie van ADV bestaat voor onze varkensstapel, bv. doordat AD plots wordt vastgesteld in één van onze buurlanden. Het risico van insleep in onze varkensstapel is des te groter naarmate er meer dieren werden of worden geïmporteerd vanuit dit land.

2.27 De maatregelen, die worden ingesteld om insleep en verspreiding van het ADV te voorkomen, worden in detail beschreven in [hoofdstuk 4 – aanpak bij verhoogde waakzaamheid](#) en kunnen omvatten:

- het opsporen en blokkeren van varkens en varkenssperma die uit het besmette gebied en/of het betrokken land werden en worden ingevoerd;
- het controleren en opvolgen van deze ingevoerde varkens, alsook van de receptordieren van het ingevoerde sperma om uit te sluiten dat ze besmet zijn;
- het eventueel vaccineren van ingevoerde dieren;
- het eventueel slachten of opruimen van ingevoerde dieren en vernietigen van ingevoerd sperma;
- het versterken van het programma voor epidemiologische bewaking van de varkensstapel;
- het opleggen van bijkomende hygiënemaatregelen in de varkenssector en de varkenstransportsector.

2.28 Het instellen van een invoerverbod voor varkens vanuit de besmette lidstaat is niet aan de orde, gezien verondersteld kan worden dat de autoriteiten aldaar snel de gepaste maatregelen zullen nemen en zullen zorgen voor het regionaliseren van het besmette gebied.

Algemene aanpak na het bevestigen van een uitbraak

2.29 Een uitbraak van AD kan in regel niet worden uitgeroepen op basis van klinische symptomen alleen, gezien het soms weinig karakteristieke karakter ervan. Er is dan ook enkel sprake van een besmetting met ADV, wanneer de aanwezigheid van het ADV op een beslag wordt bevestigd bij een laboratoriumonderzoek, nl. wanneer:

- de aanwezigheid van ADV is aangetoond bij een varken van het beslag door middel van viruskweek of RT-PCR, of
- twee of meer bloedmonsters van ten minste twee verschillende dieren van het beslag ongunstig zijn bij een bevestigingsanalyse voor antistoffen tegen het veldvirus.

2.30 Evenzo wordt bij het vaststellen van een ongunstige reactie bij een serologisch onderzoek van één enkel varken het beslag niet als hard beschouwd, indien deze geïsoleerde reactie niet bevestigd wordt door bijkomend ongunstig onderzoek bij ten minste één ander varken van het beslag.

2.31 Er is geen verschil in de aanpak tussen enerzijds een uitbraak als gevolg van het aantonen van het ADV en anderzijds een uitbraak op basis van serologische bevindingen. Deze aanpak wordt verduidelijkt in **hoofdstuk 5 – aanpak na het bevestigen van AD**. Wel zullen in het tweede geval of in die gevallen waarin de bevestiging van een ADV niet voorafgegaan is door een verdenking veelal nog de onderzoeken, monsternemingen en tracering dienen te gebeuren, die anders reeds werden opgestart bij het afhandelen van de verdenking.

2.32 Het uitgangsprincipe bij een uitbraak van AD is dat van een zonale aanpak, waarbij getracht wordt om de besmetting tot de getroffen varkenshouderij en de getroffen zone beperkt te houden.

2.33 De maatregelen, die na de introductie van ADV in de varkensstapel worden ingesteld, zijn er op gericht om het verspreiden van de ziekte zoveel als mogelijk tegen te gaan en het virus zo snel mogelijk te eradiceren. Het betreft onder meer:

- een nationaal vervoersverbod voor alle varkens, uitgezonderd slachtvarkens, gedurende maximaal 72 uren;
- het afbakenen van een vaccinatiegebied met een straal van 10 km rond de uitbraak;
- het opleggen van beperkende maatregelen aan alle varkensbeslagen in het vaccinatiegebied op het vlak van het verplaatsen van varkens en varkenssperma;
- het uitvoeren van een gedetailleerde, epidemiologische enquête op elke nieuwe uitbraak, in het bijzonder op een uitbraak die buiten het bestaande vaccinatiegebied valt of die niet gekend is als contactbedrijf van een eerdere uitbraak;
- het opsporen van de traceback en traceforward contacten van uitbraken;
- het opleggen van maatregelen aan de relevante contactbedrijven van de uitbraken;
- in uitzonderlijke gevallen, het doden of onmiddellijk slachten van besmette dieren;
- het uitbreiden van het programma voor epidemiologische bewaking in het vaccinatiegebied en eventueel de rest van het land;
- het voorbereiden en uitvoeren van een noodvaccinatie in het vaccinatiegebied en op de contactbedrijven buiten dit gebied.

Laboratoria voor AD

2.34 Het nationale referentielaboratorium voor ADV is onderdeel van het Departement virologie, afdeling algemene virologie van het CODA. Het laboratorium kan de virologische en serologische onderzoeken, nodig voor de diagnose van AD, uitvoeren. Het referentielaboratorium wordt aangevuld met de

algemene afdeling massaserologie, waar eventueel massaserologie voor AD kan gebeuren.

2.35 De belangrijkste taken van het referentielaboratorium zijn:

- het op peil houden en verfijnen van de diagnostische middelen, nodig om een serologische en virologische diagnose te stellen voor AD, zoals voorzien in het draaiboek spoeddiagnostiek van het CODA (cf. [draaiboek spoeddiagnostiek van het CODA](#));
- het organiseren van een wachtdienst, die moet toelaten om snel een bevestiging te krijgen van een verdenking;
- het sturen van de eerstelijns laboratoria voor wat betreft de diagnostische middelen voor de serologie van AD.

2.36 Behalve het referentielaboratorium, zijn ook DGZ en ARSIA aangeduid voor de diagnostiek van AD. In beide laboratoria kan de serologie voor AD, nl. de routineserologie en eventuele massaserologie in geval van een uitbraak, alsook een autopsie van verdachte gevallen gebeuren. Op dit ogenblik gebeurt er geen virologische diagnose in deze eerstelijns laboratoria.

2.37 Bijkomende informatie omtrent de diagnostiek voor AD, alsook de coördinaten van het referentielaboratorium en de andere laboratoria zijn opgenomen in de [bijlage F601 – diagnosehandboek voor AD](#).

Expertengroep

2.38 Van zodra er zich problemen met AD aandienen, wordt – zoals voorzien in het [algemeen handboek voor het beheer van incidenten in de voedselketen](#) – een expertengroep voor AD geactiveerd. De samenstelling van de huidige expertengroep en de coördinaten van de leden zijn opgenomen in de [bijlage F201 – samenstelling van de expertengroep voor AD](#). Ze omvat experts op het vlak van:

- AD en ADV,
- de diagnostiek van AD,
- veterinaire epidemiologie,
- crisismanagement,
- de varkenshouderij in ons land.

2.39 De expertengroep wordt samengeroepen op vraag van de CM. Ze zal de CM en de CCC adviseren op het vlak van:

- de toezichtprogramma's voor de varkensstapel;
- het interpreteren van de gegevens en resultaten van deze programma's;
- het interpreteren van de epidemiologische bevindingen;
- de bestrijdingsmaatregelen;
- de te volgen strategie op korte en lange termijn.

Communicatie en informatievoorziening

2.40 Voor de algemene aspecten van de interne en externe communicatie wordt verwezen naar het [handboek communicatie bij crisissituaties](#).

2.41 De volgende aspecten verdienen een bijzondere aandacht in de communicatie die het Agentschap omtrent de bestrijding van AD zal voeren. Deze specifieke communicatie zal zowel bij verhoogde waakzaamheid als bij bevestiging moeten worden opgestart.

- De pagina's omtrent AD op de website en het intranet worden regelmatig geactualiseerd in functie van de nieuwe situatie en nieuwe ontwikkelingen.
- Nieuwe ontwikkelingen worden regelmatig d.m.v. persberichten en direct via de kanalen van de sectorvertegenwoordigers aan de stakeholders meegedeeld.
- De dierenartsen zullen rechtstreeks (bv. via mailing) of via hun sectororganisaties en DGZ en ARSIA geïnformeerd worden.
- De landbouwsector en de dierenartsenverenigingen zullen geregeld op het hoofdbestuur samengeroepen worden om de situatie en de maatregelen te bespreken.
- Er kunnen eventueel informatiesessies voor zowel varkenshouders als dierenartsen worden ingericht.
- Ingeval de hobbysector betrokken is, zal er speciale aandacht aan de communicatie naar deze groep moeten worden besteed, gezien zij onvoldoende via de kanalen van de professionele sector geïnformeerd wordt.

hoofdstuk 3

AANPAK BIJ EEN VERDENKING

3.1 Een varken wordt als verdacht beschouwd, wanneer het:

- gegronde klinische verschijnselen vertoont, die kunnen wijzen op een besmetting met het ADV;
- letsels bij een autopsie vertoont, die kunnen wijzen op een besmetting met het ADV;
- laboratoriumresultaten vertoont, die kunnen wijzen op een besmetting met ADV;
- contact heeft gehad met een besmet of een potentieel besmet varken of in een omgeving heeft verbleven waar dergelijke dieren aanwezig waren, zodat verondersteld mag worden dat het een risico op besmetting heeft gelopen (bv. getransporteerd met een vrachtwagen die voordien besmette varkens heeft vervoerd, dieren die afkomstig zijn uit een besmet bedrijf of een besmette zone).
- op een dusdanige manier contact heeft gehad met een wild everzwijn, dat verondersteld mag worden dat het een risico op besmetting heeft gelopen (bv. varkens met buitenbeloop waartoe everzwijnen toegang hebben gehad).

Aangifteplicht

3.2 AD is een wettelijk aangifteplichtige ziekte (KB van 14 november 2003 betreffende autocontrole, meldingsplicht en traceerbaarheid in de voedselketen, alsook het KB van 12 oktober 2010 betreffende de bestrijding van AD en het KB van 20 september 1883 houdende reglement van algemeen bestuur van de diergeneeskundige politie). Dit betekent in de praktijk dat:

- een varkenshouder, die bij zijn varkens klinische tekens vaststelt die kunnen wijzen op een besmetting met het ADV of die opmerkt dat zijn varkens zijn blootgesteld aan contact met everzwijnen, zijn varkens steeds door zijn bedrijfsdierenarts zal moeten laten onderzoeken. Indien de dierenarts AD niet kan uitsluiten, dan zal hij de verdenking onmiddellijk moeten melden aan de PCE;
- laboratoriumpersoneel, dierenartsen, slachthuispersoneel of andere personen, die een verdenking van AD vaststellen, dit onmiddellijk aan de PCE moeten melden.

3.3 De bijlage F302 – formulier voor het verwerken van een verdenking van AD kan voor de PCE als leidraad dienen om een melding van een verdenking op een uniforme manier af te handelen. Dit document bevat tevens de eerste instructies voor de persoon die de aangifte doet.

Bedrijfsbezoek

3.4 Iedere epidemiologisch relevante verdenking van AD – ongeacht of het een klinische verdenking betreft die door de varkenshouder of de dierenarts aan de PCE gemeld wordt, dan wel een laboratoriumbevinding of een contact uit de tracerings – geeft aanleiding tot een bedrijfsbezoek door de PCE. Dergelijk bedrijfsbezoek wordt afgehandeld volgens de procedures voorzien in het handboek bedrijfsbezoek. De PCE kan daarbij gebruik maken van de bijlage F303 – werklijst voor het onderzoeken van een

verdenking van AD.

3.5 Het bedrijfsbezoek is bedoeld om:

- de benodigde gegevens omtrent het bedrijf, de situatie en het verdachte dier te verzamelen;
- een klinisch onderzoek te verrichten en monsters te nemen om een eventuele besmetting met ADV te bevestigen;
- het bedrijf onder verdenking te plaatsen en de verantwoordelijke te informeren over de maatregelen die van kracht zijn zolang de verdenking niet bevestigd of ontkracht is.

Onderzoek van een klinisch verdacht dier

3.6 Het onderzoek van een verdacht dier kan reeds een indicatie geven omtrent een eventuele besmetting met ADV. Het zal evenwel steeds moeten aangevuld worden met een laboratoriumonderzoek van (bijkomende) monsters van dit dier.

3.7 De meest markante klinische tekens zijn samengevat in de bijlage F601 – diagnosehandboek voor AD. Dit document mag enkel als leidraad beschouwd worden. Er moet steeds rekening mee gehouden worden, dat de klinische symptomen van AD soms weinig typisch zijn en het gevolg kunnen zijn van vele andere pathologieën.

3.8 De belangrijkste differentiaal diagnose van AD is weergegeven in de bijlage F601 – diagnosehandboek voor AD. De betrokken ziekten kunnen veelal niet op zicht onderscheiden worden van AD. Het is dan ook erg wenselijk om ze mee te nemen in het laboratoriumonderzoek.

Onderzoek van een verdacht dier dat geen klinische tekens vertoont

3.9 Op een beslag met één of meerdere dieren met serologisch ongunstige resultaten of met dieren die verdacht, maar niet ziek zijn (bv. de dieren van een contactbedrijf van een uitbraak), zal enkel een bijkomende monsterneming uitsluitel kunnen geven over de aanwezigheid van het ADV. De resultaten van een dergelijk onderzoek zullen het epidemiologisch onderzoek verder helpen en kunnen mee bepalend zijn voor de verdere maatregelen.

Monsterneming en laboratoriumonderzoek

3.10 De besmetting met ADV zal maar definitief bevestigd of ontkend kunnen worden aan de hand van een laboratoriumonderzoek van monsters van het verdachte dier. De monsters betreffen:

- een diepe neusswab voor een virologisch onderzoek dat de aanwezigheid van ADV kan aantonen met behulp van de RT-PCR of virusisolatie;
- een serummonster waarmee met behulp van een ELISA of een virusneutralisatietest de aanwezigheid

van antistoffen tegen het veldvirus kan worden aangetoond.

De omvang van de bemonstering hangt af van de omvang en de categorie van de verdachte groep varkens (cf. [bijlage F601 – diagnosehandboek voor AD](#)).

3.11 Ingeval van een klinische verdenking beperkt de monsterneming zich tot de groep zieke dieren. Bij ernstig zieke dieren, kan de PCE daarbij overwegen om deze te laten euthanaseren en de kadavers in hun geheel voor onderzoek over te maken aan de eerstelijns laboratoria DGZ of ARSIA.

3.12 Ingeval van verdachte varkens zonder klinische symptomen, wordt de monsterneming gespreid over de ganse afdeling of het ganse beslag.

3.13 De monsters worden zo snel mogelijk via de eerstelijns laboratoria van DGZ en ARSIA, hetzij via de dispatching van het Agentschap of op een andere manier (bv. rechtstreeks met een taxi) aan het CODA overgemaakt. Ingeval van een verdenking in een gebied vrij van AD, zal de PCE in overleg met de CCC overwegen om de monsters zelf rechtstreeks naar het CODA te brengen.

3.14 Het CODA zal de nodige analyses uitvoeren overeenkomstig de procedures voor AD, beschreven in haar draaiboek spoeddiagnostiek. Het zal de resultaten van de analyses aan de CCC mededelen volgens de afspraken vermeld in dit draaiboek spoeddiagnostiek (cf. [draaiboek spoeddiagnostiek van het CODA](#)).

Maatregelen

3.15 In afwachting van de resultaten van het laboratoriumonderzoek, zal de PCE op een verdachte varkenshouderij de volgende maatregelen betekenen (cf. [bijlage F304 – kennisgeving van een verdenking van AD](#)):

- Er wordt een volledige inventaris van het bedrijf gemaakt waarbij per hok het aantal varkens, de categorie en de leeftijd of gewichtsklasse worden genoteerd. Zieke dieren, alsook de mortaliteit die sinds de aanvang van de problematiek is vastgesteld, worden specifiek op de inventaris aangeduid. De verantwoordelijke dient deze inventaris dagelijks bij te werken.
- De aan- en afvoer van varkens op het beslag is verboden.
- De afvoer van varkenssperma van het beslag is verboden.
- De op het bedrijf gestorven dieren mogen niet afgevoerd worden, tenzij de PCE hiervoor toelating geeft. Ingeval er kadavers dienen afgevoerd te worden, dan zal de PCE contact opnemen met Rendac om een aparte ophaling of een ophaling aan het einde van een rondrit te regelen.
- Het aantal contacten op het bedrijf moet zoveel als mogelijk beperkt worden. Bezoekers, die niet nodig zijn voor de dagelijkse bedrijfsvoering of in het kader van de bestrijdingsmaatregelen, moeten door de varkenshouder van het beslag geweerd worden.
- Elke bezoekers (naam en functie) wordt genoteerd in een bezoekersregister, waarbij tegelijk genoteerd wordt of deze al dan niet contact heeft gehad met de varkens. Deze registratie is niet nodig voor bezoekers die buiten het professionele kader om enkel de woning en niet de bedrijfsgebouwen betreffen.
- De varkenshouder moet de nodige bioveiligheidsmaatregelen (o.a. ontsmettingsbaden en bedrijfseigen kledij en schoeisel) treffen op zijn bedrijf. Er moet in het bijzonder aandacht worden besteed aan

de bedrijfsvoering van de varkens en de andere landbouwhuisdieren en aan de bezoekers die alsnog de varkensstallen moeten betreden, alsook aan het materiaal of de voorwerpen die het bedrijf verlaten.

3.16 Ingeval de verdenking en het resulterende bedrijfsbezoek door de PCE een gevolg zijn van het vaststellen in het laboratorium van één niet conforme reactie bij serologisch onderzoek van varkens en er bij het klinisch onderzoek geen indicaties zijn die de verdenking ondersteunen, dan worden enkel bijkomende monsters genomen volgens de criteria van de bijlage F601 – diagnosehandboek voor AD. Het beslag wordt niet geblokkeerd en uitgezonderd het beperken van onnodige contacten en het naleven van bioveiligheidsmaatregelen worden er geen maatregelen aan het bedrijf opgelegd.

3.17 Ingeval van een verdenking op een andere plaats dan een varkenshouderij, zal de PCE in afwachting van de resultaten van het laboratoriumonderzoek alle maatregelen nemen die zij nodig acht om verspreiding van de ziekte te voorkomen. Dit betekent bv. dat in een slachthuis de verdachte dieren kunnen geslacht worden, mits de karkassen in beslag blijven hangen ten minste tot de nodige monsters voor een laboratoriumanalyse genomen zijn.

Epidemiologisch onderzoek en tracering

3.18 Het epidemiologisch onderzoek wordt uitgevoerd aan de hand van een gestandaardiseerde werklIJst (cf. bijlage F303 – werklIJst voor het onderzoek van een verdenking van AD).

3.19 Het epidemiologisch onderzoek heeft als doel om alle relevante informatie omtrent de verdenking te verzamelen. De PCE zal in het bijzonder aandacht besteden aan:

- de herkomst van de besmetting, nl.
  - de aangevoerde dieren en hun herkomst,
  - het gebruik van aangekocht sperma,
  - interventies die de besmetting hebben kunnen introduceren (veterinaire ingrepen, technici, bezoekers, transporten e.d.),
  - mogelijk contact met wilde everzwijnen;
- de bestemming en vervoermiddelen van varkens en sperma, die het bedrijf verlaten hebben;
- elementen, die erop kunnen wijzen dat er sprake kan zijn van meer dan een op zichzelf staande infectie, bv. invoer, transport in een gesloten circuit.

3.20 Er wordt voor het traceback en traceforward onderzoek rekening gehouden met een risico-periode van 42 dagen, tenzij er aanwijzingen zijn dat deze korter zou zijn. Relevante bevindingen uit dit onderzoek, worden verwerkt volgens de onderrichting van hoofdstuk 7 – tracering. Het effectief bezoeken van de contactbedrijven van het verdachte beslag zal evenwel pas aanvangen na het bevestigen van de verdenking door het laboratoriumonderzoek, tenzij de indicaties van de verdenking zo sterk zijn dat de aanwezigheid van AD inderdaad bijna met zekerheid kan vermoed worden.

Doden of slachten van verdachte dieren of vernietigen van verdacht sperma

3.21 Hoewel er bij AD in regel geen doding van dieren wordt opgelegd, kunnen de GB of de CM in uitzonderlijke omstandigheden en op basis van een gegronde risico-evaluatie beslissen om een verdacht dier te laten slachten of doden en varkenssperma dat gelinkt is met de verdenking te laten vernietigen.

3.22 Slachten zal enkel zinvol zijn, indien het betrokken dier slachtrijp en klinisch gezond is. Of het dier al dan niet besmet is of besmet geweest is, speelt daarbij geen rol.

3.23 Zoals aangegeven in [punt 3.11](#), kan de PCE ook ingeval van ernstig zieke dieren overwegen om deze te laten euthanaseren voor een onderzoek.

3.24 De procedures zoals beschreven in het [handboek doding en destructie](#) worden gevolgd. Er kan gebruik gemaakt worden van [bijlage F305 – slachtbevel bij een besmetting met of een verdenking van AD](#).

3.25 Het Fonds zal een passende vergoeding aan de eigenaar betalen, hetzij als vervangwaarde voor opgeruimde dieren, hetzij als compensatie voor een verlies aan slachtwaarde. Deze vergoeding wordt berekend op basis van de gangbare vergoedingstabellen voor varkens en de modaliteiten opgenomen in het KB van 12 oktober 2010 betreffende de bestrijding van AD. De schatting van de te slachten of te doden varkens gebeurt door een deskundige, die de categorie en het gewicht van de betrokken varkens vaststelt (cf. [handboek schatting en vergoeding](#)).

Rapportering

3.26 Rapportering van gegevens omtrent de verdenking, de monsterneming en de resultaten van de analyses wordt zoveel als mogelijk elektronisch uitgewisseld tussen de PCE, de CCC, de eerstelijns laboratoria DGZ en ARSIA en het CODA (cf. [bijlage F303 – werklijst voor het onderzoek van een verdenking van AD](#) en [bijlage F102 – richtlijnen voor de laboratoria omtrent het verwerken en analyseren van monsters van AD](#)).

Opheffen van een verdenking

3.27 Een verdenking wordt pas opgeheven, nadat de resultaten van de laboratoriumanalyses aantonen dat er geen sprake is van AD.

3.28 In geval van een ongunstige laboratoriumanalyse voor AD is er sprake van een uitbraak en worden de maatregelen van kracht van [hoofdstuk 5 – aanpak na het bevestigen van AD](#).

hoofdstuk 4

AANPAK BIJ VERHOOGDE WAAKZAAMHEID

4.1 De verhoogde waakzaamheid kan uitgeroepen worden wanneer er een onmiddellijke dreiging bestaat van een introductie van het ADV in onze varkensstapel. Gezien hun geografische ligging t.o.v. België en gezien de intense handelscontacten die er met deze landen en gebieden bestaan, zal in de praktijk deze fase kunnen uitgeroepen worden indien AD plots geïntroduceerd wordt in Nederland, Luxemburg, Noord-Frankrijk, het zuiden van Engeland of de regio's Nordrhein-Westfalen en Rheinland-Pfalz in Duitsland. Het risico van insleep in onze varkensstapel is des te groter naarmate er meer dieren werden of worden aangevoerd vanuit het getroffen land of gebied.

4.2 Gezien het gunstige statuut van deze landen of gebieden, zou elke uitbraak van AD snel aan ons land moeten worden gemeld via de Europese kanalen.

4.3 Indien een uitbraak nabij de grens wordt vastgesteld en het betrokken buurland een vaccinatiegebied of een beperkingsgebied afbakt tot tegen de grens, zal het FAVV beslissen of:

- een overeenstemmend vaccinatiegebied of beperkingsgebied in België zal worden afgebakend;
- in het Belgische deel van het beperkingsgebied de bestrijdingsmaatregelen, inbegrepen een noodvaccinatie, zullen worden toegepast die ingeval van een uitbraak in ons land gelden;
- de maatregelen van verhoogde waakzaamheid zullen toegepast worden in de rest van het land.

4.4 Er wordt bij de bestrijding van AD rekening gehouden met een minimale risicoperiode van 42 dagen voorafgaand aan het detecteren van het eerste geval in het getroffen land of gebied. Deze risicoperiode kan ingekort worden, indien uit de informatie, die door de getroffen lidstaat wordt gegeven, duidelijke aanwijzingen daartoe blijken.

Algemene beleidsmaatregelen

4.5 Van zodra de aanwezigheid van ADV in het buitenland genotificeerd is en er effectief noodzaak is om de verhoogde waakzaamheid uit te roepen, zal het Agentschap de beleidsmaatregelen toepassen, die zijn opgenomen in de [bijlage F401 – aanpak bij verhoogde waakzaamheid](#).

4.6 Op organisatorisch vlak betekent dit, dat op zijn minst de volgende acties zullen worden ondernomen:

- De GB roept de verhoogde waakzaamheid uit en zal een beslissing nemen omtrent het al dan niet aanduiden van een CM en het versterken van de CCC of het activeren van de crisisorganisatie in haar geheel. Deze beslissing wordt aan de minister, het personeel en de stakeholders meegedeeld.
- De CCC informeert het referentielaboratorium en de eerstelijns laboratoria. Zij dienen de nodige stappen te zetten om de diagnostische capaciteit voor AD op te schalen en dienen hun waakzaamheid omtrent het vroegtijdig ontdekken van een eventuele insleep van het ADV te verhogen.
- De expertengroep wordt geactualiseerd en eventueel geactiveerd met het oog op een eerste inschatting van de situatie.

4.7 Op het vlak van communicatie en informatieverstoring worden op zijn minst de volgende acties ondernomen:

- De pagina's omtrent AD op de website en het intranet worden regelmatig geactualiseerd in functie van de nieuwe situatie en nieuwe ontwikkelingen.
- Nieuwe ontwikkelingen worden regelmatig d.m.v. persberichten en direct via de kanalen van de sectorvertegenwoordigers aan de stakeholders meegedeeld.
- De dierenartsen zullen rechtstreeks (bv. via mailing) of via hun sectororganisaties en DGZ en ARSIA geïnformeerd worden.
- De landbouwsector en de dierenartsenverenigingen zullen geregeld op het hoofdbestuur samengevoerd worden om de situatie en de maatregelen te bespreken.
- Er kunnen eventueel informatiesessies voor zowel varkenshouders als dierenartsen worden ingericht.

Beperkingen op het vlak van het handelsverkeer in levende varkens

4.8 Van zodra AD wordt vastgesteld in een lidstaat, die vrij is van AD, voorziet de Europese regelgeving onmiddellijk in het opschorten van het statuut voor AD van de getroffen lidstaat of het getroffen gebied. Van zodra de situatie door het SCFCAH besproken is en als omschreven wordt beschouwd en de betrokken lidstaat geregionaliseerd is:

- kunnen vanuit het niet besmette gebied in deze lidstaat opnieuw varkens in het ICH vertrekken;
- zal het ICH van varkens afkomstig vanuit het beperkingsgebied rond de besmette varkenshouderijen enkel mogelijk zijn onder de algemene voorwaarden van richtlijn 64/432/EEG en beschikking 2008/185/EG.

4.9 Het FAVV zal bijgevolg geen bijkomende beperkingen opleggen voor het handelsverkeer vanuit de getroffen lidstaat.

Maatregelen van kracht in het ganse land

4.10 De minister kan beslissen om in het ganse land bijzondere bioveiligheidsmaatregelen op te leggen, die erop gericht zijn om de insleep van AD zoveel als mogelijk te voorkomen. Het betreft hier in het bijzonder:

- beperkingen wat betreft het bezoeken van varkenshouderijen door personen of materiaal (bv. een vrachtwagen) dat voordien in contact is geweest met varkens in het betrokken land of het besmette gebied,
- verhoogde bioveiligheidsmaatregelen,
- het bijhouden van (bijkomende) registers, die een eventuele traceren van contacten gemakkelijker moeten maken.

Opsporen van ingevoerde varkens en varkenssperma

4.11 De meest prioritaire taak in de fase van verhoogde waakzaamheid is het opsporen en onderzoeken van varkens en in tweede orde van varkenssperma, die tijdens de risicoperiode vanuit de besmette bedrijven naar ons land werden uitgevoerd.

4.12 Hoewel er in principe enkel maatregelen worden getroffen voor varkens en sperma afkomstig van een uitbraak, zal, zolang de situatie in het betrokken gebied of land niet duidelijk omschreven is, het opsporen toch alle ingevoerde dieren en sperma betreffen. Risicodieren zijn immers niet noodzakelijk rechtstreeks vanuit het besmette gebied in het handelsverkeer terechtgekomen, maar kunnen via een verzamelplaats gelegen in onverdacht gebied gepasseerd zijn. Pas wanneer er duidelijkheid bestaat omtrent de omvang van de besmetting in de getroffen lidstaat en op voorwaarde dat er voldoende garanties zijn omtrent de juiste herkomst van de ingevoerde dieren, kan er eventueel een opsplitsen gebeuren tussen enerzijds de hoogrisico dieren en anderzijds de onverdachte dieren.

4.13 Alle relevante informatie omtrent het besmette gebied, de in acht te nemen risicoperiode, de wijze waarop het opsporen van de ingevoerde varkens en het sperma moet gebeuren, de opvolging die moet worden gegeven aan de opgespoorde varkens en het sperma, alsook de rapportering en feedback die moeten gebeuren, zijn opgenomen in de **bijlage F402 – verhoogde waakzaamheid**.

4.14 Het opsporen van de dieren en het sperma gebeurt op het niveau van de PCE en door het hoofdbestuur aan de hand van TRACES, de eventuele meldingen van de betrokken lidstaat en de gegevens die lokaal ter beschikking zijn (gezondheidscertificaten, meldingen, andere documentatie of bronnen).

4.15 Ingeval van sperma, dat tijdens de risicoperiode in een besmet bedrijf werd geproduceerd en vervolgens uitgevoerd, zullen bovendien niet enkel het sperma zelf moeten opgespoord worden, maar ook de eventuele receptordieren die ermee bezaaid werden.

Opvolgen van ingevoerde varkens en varkenssperma

4.16 Alle opgespoorde risicodieren en receptordieren van sperma worden als verdacht beschouwd. Ze worden, zoals aangegeven in **hoofdstuk 3 – aanpak bij een verdenking**, onderworpen aan:

- een administratief onderzoek om de overeenstemming van het dier met de beschikbare documentatie na te gaan;
- een grondig klinisch onderzoek om eventuele symptomen van AD op te sporen;
- een onderzoek op monsters van de risicodieren om de aanwezigheid van ADV of van antistoffen tegen het virus op te sporen:
  - Ingeval klinische tekens worden vastgesteld, zal de PCE monsters nemen volgens de criteria opgenomen in de **bijlage F601 – diagnosehandboek voor AD** voor verdachte dieren met klinische symptomen.
  - Ingeval geen klinische tekens worden vastgesteld, zal de bedrijfsdierenarts een bemonstering uitvoeren volgens de criteria opgenomen in de **bijlage F601 – diagnosehandboek voor AD** voor verdachte dieren die geen klinische symptomen vertonen.

4.17 Zoals dat het geval is bij contactbedrijven van een uitbraak in België, kan de CM in overleg

met de expertengroep beslissen om een noodenting van alle varkens uit te voeren op een bedrijf waar risicodieren werden ingevoerd (cf. ook [punt 5.20](#)).

4.18 De varkenshouderijen, waar de betrokken dieren of het sperma zijn terechtgekomen, worden onder officieel toezicht geplaatst. De maatregelen, die van toepassing zijn op een verdacht bedrijf, worden toegepast (cf. [punt 3.15](#)).

4.19 Het controleren van de ingevoerde dieren en receptordieren van ingevoerd sperma wordt in principe door de PCE afgehandeld. Indien de lijst van te onderzoeken dieren evenwel te omvangrijk zou zijn om binnen een aanvaardbare termijn van 3 dagen door de PCE te laten afhandelen, dan kan de CM beslissen om de opvolging door de bedrijfsdierenartsen te laten uitvoeren. De CCC bepaalt daarbij welke bedrijven door de PCE en welke door de bedrijfsdierenartsen zullen worden afgehandeld.

Doden of slachten van ingevoerde dieren of vernietigen van ingevoerd sperma

4.20 Verdacht sperma, afkomstig van een uitbraak, wordt door de PCE vernietigd.

4.21 De GB of de CM kunnen in uitzonderlijke omstandigheden en op basis van een gegronde risico-evaluatie beslissen om een ingevoerd dier te laten slachten of doden en ingevoerd varkenssperma te laten vernietigen.

4.22 Slachten zal enkel zinvol zijn, indien het betrokken dier slachtrijp en klinisch gezond is. Of het dier al dan niet besmet is of besmet geweest is, speelt daarbij geen rol.

4.23 De procedures zoals beschreven in het [handboek doding en destructie](#) worden gevolgd. Er kan gebruik gemaakt worden van [bijlage F305 – slachtbevel bij besmetting met of een verdenking van AD](#).

4.24 Het Fonds zal een passende vergoeding aan de eigenaar betalen, hetzij als vervangwaarde voor opgeruimde dieren, hetzij als compensatie voor een verlies aan slachtwaarde. Deze vergoeding wordt berekend op basis van de gangbare vergoedingstabellen voor varkens en de modaliteiten opgenomen in het KB van 12 oktober 2010 betreffende de bestrijding van AD. De schatting van de te slachten of te doden varkens gebeurt door een deskundige, die de categorie en het gewicht van de betrokken varkens vaststelt (cf. [handboek schatting en vergoeding](#)).

Epidemiologische bewaking

4.25 Afhankelijk van de omstandigheden en na advies van de expertengroep kan de epidemiologische bewaking van de varkensstapel worden uitgebreid. Een doorgedreven bewaking dient op zijn minst op het passieve luik te focussen en dus de aandacht voor verdenkingen van AD te verhogen. Het kan desgewenst ook een actief luik omvatten. Eén van de mogelijke denkpistes bestaat uit een verhoogd toezicht, inbegrepen een laboratoriumanalyse, van varkens, die afkomstig zijn uit het vrije gebied van de getroffen lidstaat en die daarom nog steeds in het ICH kunnen, eens de lidstaat geregionaliseerd werd na de uitbraak van AD (cf. [hoofdstuk 6 – epidemiologische bewaking](#)).

Afbouwen en opheffen van de maatregelen

4.26 De beperkende maatregelen op een verdachte varkenshouderij worden opgeheven van zodra de laboratoriumanalyses aantonen dat er geen sprake is van AD of er onomstotelijk vaststaat dat de verdachte varkens of het verdachte sperma niets met de uitbraak of met het getroffen gebied te maken hebben.

4.27 De bijkomende inspanningen, die naar aanleiding van de verhoogde waakzaamheid op organisatorisch vlak worden gedaan (cf. punt 4.6), worden afgebouwd van zodra alle ingevoerde varkens met gunstig resultaat werden gecontroleerd.

4.28 Het verhoogde toezicht in de varkensstapel wordt, in overleg met de expertengroep, pas afgebouwd indien de epidemiologische situatie zich hiertoe leent.

hoofdstuk 5

AANPAK NA HET BEVESTIGEN VAN AD

5.1 Een uitbraak van AD kan in regel niet worden uitgeroepen op basis van klinische symptomen alleen, gezien het soms weinig karakteristieke karakter ervan. Er is dan ook enkel sprake van een besmetting met ADV, wanneer de aanwezigheid van het ADV op een beslag wordt bevestigd bij een laboratoriumonderzoek, nl. wanneer:

- de aanwezigheid van ADV is aangetoond bij een varken van het beslag door middel van viruskweek of RT-PCR, of
- twee of meer bloedmonsters van ten minste twee verschillende dieren van het beslag ongunstig zijn bij een bevestigingsanalyse voor antistoffen tegen het veldvirus.

5.2 Zo wordt bij het vaststellen van een ongunstige reactie bij een serologisch onderzoek van één enkel varken (een zgn. singleton) het beslag niet als haard beschouwd, indien deze geïsoleerde reactie niet bevestigd wordt door bijkomend ongunstig onderzoek bij ten minste één ander varken van het beslag. Een dergelijke singleton kan eventueel wel aanleiding geven tot het van dichtbij opvolgen van het betrokken beslag in de weken of maanden die volgen op het vinden van de singleton.

5.3 Er is geen verschil in de aanpak tussen enerzijds een uitbraak als gevolg van het aantonen van het ADV en anderzijds een uitbraak op basis van serologische bevindingen. Van zodra de aanwezigheid van ADV bevestigd is, zal het Agentschap de beleidsmaatregelen toepassen zoals opgenomen in de **bijlage F501 – aanpak bij een uitbraak van AD**. Deze maatregelen worden in dit hoofdstuk uitgewerkt.

5.4 Het uitgangsprincipe bij een uitbraak van AD is dat van een zonale aanpak, waarbij getracht wordt om de besmetting te beperken tot de zone waar het ADV geïntroduceerd werd. De maatregelen, die genomen worden, zijn er op gericht om het verspreiden van de ziekte zoveel als mogelijk tegen te gaan en het virus zo snel mogelijk uit te roeien.

5.5 Bevestigde gevallen worden door de CCC genummerd aan de hand van het jaartal en een chronologisch volgnummer volgens datum van bevestiging. De CCC zal bij elke nieuwe uitbraak een actuele lijst van de in ons land bevestigde gevallen naar de PCE verspreiden, waarin de nummering, de basisgegevens (verantwoordelijke, adres, diersoort, aard van het bedrijf) en de geografische coördinaten van elke uitbraak worden meegedeeld.

5.6 Elk geval wordt bovendien gemeld aan de EC ter gelegenheid van de vergaderingen van het SCFCAH en aan de OIE via de FOD VVVL volgens de afspraken en timing die hiervoor gelden. Ingeval van een uitbraak kort bij de grens, zal bovendien het betrokken buurland verwittigd worden.

Algemene beleidsmaatregelen

5.7 Het Agentschap zal op organisatorisch vlak op zijn minst de elementen uitvoeren, opgenomen in **punt 2.7**. Daarnaast:

- informeert de CCC het referentielaboratorium CODA en de eerstelijns laboratoria DGZ en ARSIA. Zij zullen de nodige stappen zetten om de diagnostische capaciteit voor AD op te schalen en zullen hun

waakzaamheid omtrent het vroegtijdig ontdekken van nieuwe besmettingen met het ADV verhogen.

- wordt de expertengroep geactiveerd met het oog op een eerste inschatting van de situatie.

5.8 Op het vlak van communicatie en informatieverspreiding zullen op zijn minst de volgende acties worden ondernomen:

- De pagina's omtrent AD op de website en het intranet worden regelmatig geactualiseerd in functie van de nieuwe situatie en nieuwe ontwikkelingen.
- Nieuwe ontwikkelingen worden regelmatig d.m.v. persberichten en direct via de kanalen van de sectorvertegenwoordigers aan de stakeholders meegedeeld.
- De dierenartsen zullen rechtstreeks (bv. via mailing) of via hun sectororganisaties en DGZ en ARSIA geïnformeerd worden.
- De landbouwsector en de dierenartsenverenigingen zullen geregeld op het hoofdbestuur samengeroepen worden om de situatie en de maatregelen te bespreken.
- Er kunnen eventueel informatiesessies voor zowel varkenshouders als dierenartsen worden ingericht.

Maatregelen van kracht in het ganse land

5.9 Onmiddellijk nadat het FAVV de eerste uitbraak van AD afkondigt, wordt het vervoer van varkens in het ganse land gedeeltelijk verboden voor een duur van maximaal 72 uur. Deze standstill is niet volledig:

- enkel het verplaatsen van varkens tussen varkenshouderijen is volledig verboden;
- slachtvarkens, die niet afkomstig zijn van de haard, een contactbedrijf of een bedrijf gelegen in het vaccinatiegebied, mogen nog wel rechtstreeks en mits het respecteren van afdoende bioveiligheidsmaatregelen naar een Belgisch slachthuis worden afgevoerd;
- de doorvoer over het grondgebied, waarbij varkens van grens tot grens worden vervoerd zonder te worden afgeladen in ons land, is eveneens toegestaan.

5.10 Varkens, die reeds onderweg zijn op het moment dat de standstill wordt afgekondigd, mogen hun weg verder zetten naar de eindbestemming. Enkel indien het varkens betreft die vertrokken zijn vanaf een verdacht of een besmet bedrijf, zal de eindbestemming een slachthuis of opnieuw het herkomstbedrijf zelf moeten zijn.

5.11 Het vervoersverbod is in het geheel niet van toepassing op:

- varkensproducten;
- andere landbouwhuisdieren dan varkens en dierlijke producten van deze dieren, zelfs indien ze afkomstig zijn van een bedrijf met varkens;
- diervoeders en andere materialen, ook naar bedrijven met varkens.

5.12 Er worden in het ganse land bijzondere bioveiligheidsmaatregelen van kracht, die erop gericht zijn om de insleep en het verspreiden van het ADV zoveel als mogelijk te voorkomen. Het betreft hier in het bijzonder:

- het beperken van het aantal contacten en bezoeken van varkenshouderijen,

- verhoogde bioveiligheidsmaatregelen,
- het houden van bijkomende registers, die het traceren van contacten gemakkelijker moeten maken.

5.13 Alle maatregelen worden afgekondigd d.m.v. de bijlage F502 – maatregelen van kracht na een uitbraak van AD.

5.14 Van zodra het vervoersverbod opgeheven is, het vervoer van varkens weer kan gebeuren en de regionalisering van het land door het SCFCAH is goedgekeurd, zal de bijlage F503 – intracommunautair vervoer van varkens van kracht worden voor het ICH van varkens afkomstig van buiten het gereglementeerde gebied.

Aanpak op een haard

5.15 Van zodra een besmetting met ADV bevestigd is, zal de PCE de onderstaande maatregelen opleggen op een haard. Deze maatregelen moeten helpen om de toestand te omschrijven en te consolideren, de verspreiding van het ADV tegen te gaan en het virus op korte termijn op het bedrijf uit te roeien.

5.16 Deze maatregelen behelzen het volgende en blijven van kracht tot de haard opgeheven wordt:

- De maatregelen, die werden ingesteld ter gelegenheid van de verdenking van het bedrijf, blijven onverminderd van toepassing (cf. punt 3.15).
- De PCE betekent de uitbraak aan de verantwoordelijke (cf. bijlage F504 – betekenen van een haard van AD), deelt de maatregelen mee aan de bedrijfsdierenarts en informeert de burgemeester omtrent de uitbraak.
- De PCE start een epidemiologisch onderzoek op om:
  - de vermoedelijke datum van introductie van het ADV op het bedrijf te bepalen;
  - alle relevante contacten van de haard, die zijn opgetreden in de risicoperiode, op te sporen volgens de methodologie opgenomen in hoofdstuk 7 – tracering.
- Waar nodig, zal de PCE, in afspraak met de CCC en de expertengroep, een bijkomende monsterneming uitvoeren die informatie moet opleveren voor het epidemiologisch onderzoek.
- De bedrijfsdierenarts zal een dubbele noodvaccinatie uitvoeren bij alle varkens van de haard volgens de methodologie opgenomen in hoofdstuk 8 – noodvaccinatie tegen AD:
  - de eerste vaccinatie wordt uitgevoerd binnen de 24 uur na het bekend worden van de besmetting;
  - de tweede vaccinatie vindt plaats 2 weken na de eerste vaccinatie.
- Het sperma dat op het varkensbeslag aanwezig is, wordt vernietigd.
- Het dekken of insemineren van varkens is niet verboden, maar is weinig zinvol, gezien alle varkens van het bedrijf op korte termijn zullen worden geslacht (cf. punt 5.17).
- Wat betreft het verplaatsen van dieren:
  - Alle aanvoer en afvoer van varkens is verboden tot 14 dagen na de tweede vaccinatie. Van dan af kan, zoals aangegeven in punt 5.17, gestart worden met het afvoeren van de dieren naar het slachthuis. Deze afvoer moet voltooid zijn binnen de 6 weken na de tweede vaccinatie.

- E zijn geen beperkingen voor de aanvoer of afvoer van andere landbouwhuisdieren, op voorwaarde dat daarbij strikte bioveiligheidsmaatregelen gerespecteerd worden.
- De varkenshouder treft alle bioveiligheidsmaatregelen die nodig zijn om het verspreiden van het ADV tegen te gaan. Dit betekent onder meer dat de nodige aandacht dient besteed te worden aan o.a. bedrijfskledij, ontsmettingsbaden, het vermijden van overbodig bezoek, materiaal en voorwerpen die het bedrijf verlaten.
- De varkenshouder zal een bezoekersregister moeten bijhouden waarin chronologisch alle bezoekers (naam en functie) en de nummerplaat van hun voertuig worden genoteerd, alsook de reden van het bezoek en of er direct contact is geweest met de varkens. Deze registratie is niet nodig voor bezoekers die buiten het professionele kader om enkel de woning en niet de bedrijfsgebouwen betreden.
- Varkens, die om welzijnsredenen niet (zullen) vervoerd kunnen worden naar een slachthuis, worden geëuthanaseerd op het bedrijf. De PCE zal deze varkens vermelden op het slachtbevel dat wordt opgesteld naar aanleiding van het leegmaken van het bedrijf (cf. [punt 5.17](#)).

5.17 Van zodra de dubbele noodvaccinatie van alle varkens op de haard voltooid is en er verondersteld kan worden dat de eerste, acute bestrijdingsfase voorbij is omdat de varkens van het bedrijf beschermd zijn, worden de volgende maatregelen van kracht:

- De PCE zal een slachtverplichting opleggen voor alle varkens van het bedrijf. Daarbij moeten alle varkens binnen de 6 weken na het beëindigen van de tweede vaccinatie afgevoerd zijn naar een Belgisch slachthuis (cf. [bijlage F305 – slachtbevel bij besmetting met of een verdenking van AD](#)).
- Het slachten van de dieren zal logistiek gescheiden gebeuren. Dit wil zeggen dat:
  - de varkens rechtstreeks vervoerd worden naar een Belgisch slachthuis, indien mogelijk met gesloten vrachtwagens,
  - de varkens apart en aan het einde van de werkdag geslacht worden,
  - het betrokken voertuig en slachthuis grondig gereinigd en ontsmet moeten worden vooraleer er opnieuw varkens geladen, respectievelijk geslacht worden.
- Zoals hoger aangegeven, zullen varkens, die om welzijnsredenen niet vervoerd kunnen worden naar een slachthuis, geëuthanaseerd worden op het bedrijf.
- Het Fonds zal een passende vergoeding aan de eigenaar betalen, hetzij als vervangwaarde voor opgeruimde dieren, hetzij als compensatie voor een verlies aan slachtwaarde. Deze vergoeding wordt berekend op basis van de gangbare vergoedingstabellen voor varkens en de modaliteiten opgenomen in het KB van 12 oktober 2010 betreffende de bestrijding van AD. De schatting van de te slachten of te doden varkens gebeurt door een deskundige, die de categorie en het gewicht van de betrokken varkens vaststelt (cf. [handboek schatting en vergoeding](#)). De schatting gebeurt eenmalig, 2 weken na de tweede vaccinatie en omvat eveneens de varkens die omwille van redenen van dierenwelzijn op het bedrijf werden geëuthanaseerd.
- Van zodra het bedrijf of een eenheid van het bedrijf leeggekomen zijn, zal de varkenshouder eerst een grondige reiniging ervan uitvoeren en daarna een ontsmetting met een erkend ontsmettingsmiddel. Het betreft zowel de leefruimte van de varkens, als andere lokalen, recipiënten, installaties, materiaal en voorwerpen die door de varkens besmet kunnen zijn. Voor algemene richtlijnen hieromtrent wordt verwezen naar het [handboek reiniging en ontsmetting](#).

Aanpak op een contactbedrijf

5.18 De contactbedrijven van een uitbraak worden door de PCE bepaald op basis van de methodologie beschreven in [hoofdstuk 7 – tracering](#). In de grond betreft het alle bedrijven die in de risicoperiode van maximaal 42 dagen voorafgaand aan de uitbraak varkens geleverd of ontvangen hebben van de haard, varkenssperma ontvangen hebben van de haard, hetzij een intensief persoonscontact of een ander relevant contact hebben gehad met de haard waardoor de besmetting kan zijn verspreid of ingesleept. De risicoperiode wordt uiteraard aangepast, indien de oorsprong van de besmetting gekend en gedateerd is of uit het epidemiologisch onderzoek anders blijkt.

5.19 Zoals aangegeven in [punt 7.10](#), worden de contactbedrijven praktisch ingedeeld in 4 categorieën, nl.:

- prioriteit 1 of categorie 1: de hoogrisico contactbedrijven uit de traceforward van de haard die een relevant contact hebben gehad in de laatste 30 dagen voor het vaststellen van de uitbraak en waar de aanwezigheid van het ADV kan vermoed worden;
- prioriteit 2 of categorie 2: de contactbedrijven uit de traceforward van de haard die een risicocontact hebben gehad dat dateert van langer dan 30 dagen (tot maximaal 42 dagen) voor het vaststellen van de uitbraak;
- prioriteit 3 of categorie 3: de hoogrisico contactbedrijven uit de traceback van de haard die een relevant contact hebben gehad in de laatste 42 dagen voor het vaststellen van de uitbraak en waar de aanwezigheid van het ADV kan vermoed worden;
- prioriteit 4: alle andere contactbedrijven uit de traceforward en traceback van de haard die omwille van de aard of de wijze van uitbating van het bedrijf mogelijk een contact met de haard hebben gehad in de 42 dagen voor het vaststellen van de uitbraak.

Contactbedrijf van prioriteit 1

5.20 De contactbedrijven van prioriteit 1 worden beschouwd als hoogrisico verdenkingen. Zij worden door de PCE bezocht en geblokkeerd (cf. [hoofdstuk 3 – aanpak bij een verdenking](#)).

- De PCE zal een klinisch onderzoek uitvoeren en de nodige monsters nemen om een besmetting uit te sluiten (cf. [bijlage F601 – diagnosehandboek voor AD](#)).
- De maatregelen, die van toepassing zijn in geval van een verdenking van het bedrijf, worden aan de verantwoordelijke betekend (cf. [punt 3.15](#)).
- De bedrijfsdierenarts zal, net zoals op een uitbraak, alle varkens binnen de 24 uur na het betekenen van de verdenking vaccineren. De vaccinatie wordt herhaald 2 weken na de eerste vaccinatie.
- De bedrijfsdierenarts zal ten vroegste 30 en ten laatste 60 dagen na het contact een bemonstering uitvoeren van de varkens (cf. [punt 6.17](#) en [bijlage F601 – diagnosehandboek voor AD](#)) om uit te sluiten dat de varkens besmet zijn met het virus.
- Tot de tweede vaccinatie voltooid is en het resultaat van het laboratoriumonderzoek van de varkens gekend is, zijn de maatregelen van een verdacht bedrijf van toepassing (cf. [punt 3.15](#)) en is alle aanvoer en afvoer van varkens naar het bedrijf verboden.

5.21 De PCE kan aan een spermacentrum een ontheffing voor de verplichte vaccinatie (cf. [punt 5.20](#)) van een contactbedrijf van prioriteit 1 verlenen. Voorwaarde is wel dat er snel monsternemingen gebeuren die bewijzen dat het ADV inderdaad niet op het bedrijf aanwezig is (cf. [punt 6.23](#) en [bijlage F601 – diagnosehandboek voor AD](#)). De monsterneming, die door de bedrijfsdierenarts moet worden uitgevoerd tussen 30 en 60 dagen na het contact, blijft uiteraard van verplicht.

Contactbedrijf van prioriteit 2 en contactbedrijf van prioriteit 3

5.22 Tenzij ze gelegen zijn in het vaccinatiegebied en onderworpen zijn aan de maatregelen die voor het vaccinatiegebied van toepassing zijn (cf. [punt 5.30](#)), worden de contactbedrijven van prioriteit 2 en de contactbedrijven van prioriteit 3 beschouwd als verdenkingen, waar door middel van klinische opvolging en monsternemingen zo snel mogelijk de aanwezigheid van ADV moet uitgesloten worden. Dit betekent dat:

- de PCE het beslag bezoekt en onder verdenking plaatst;
- de maatregelen, die van toepassing zijn ingeval van een verdenking van het bedrijf, aan de verantwoordelijke worden betekend (cf. [punt 3.15](#));
- de bedrijfsdierenarts een grondig klinisch onderzoek van alle varkens van het beslag dient uit te voeren volgens de methodiek van [hoofdstuk 3 – aanpak bij een verdenking](#);
- deze tegelijk een bemonstering voor een laboratorium onderzoek uitvoert, waarbij in de eerste plaats de verdachte varkens en, bij het ontbreken daarvan, de varkens van elke afdeling van het bedrijf bemonsterd worden (cf. [punt 6.18](#) en [bijlage F601 – diagnosehandboek voor AD](#));
- tot het resultaat van het laboratoriumonderzoek gekend is, de maatregelen van een verdacht bedrijf van toepassing zijn (cf. [punt 3.15](#)) en alle aanvoer en afvoer van varkens naar en van het bedrijf verboden is.

Contactbedrijf van prioriteit 4

5.23 Tenzij ze gelegen zijn in het vaccinatiegebied en onderworpen zijn aan de maatregelen die voor het vaccinatiegebied van toepassing zijn (cf. [punt 5.30](#)) worden de contactbedrijven van prioriteit 4 afgehandeld als laagrisico contacten. Zij worden niet onder verdenking, maar enkel onder verhoogd toezicht geplaatst. Deze contactbedrijven en hun bedrijfsdierenartsen worden door de PCE schriftelijk op de hoogte gebracht van het contact dat zij met de haard hebben gehad (cf. [bijlage F506 – verwittigen van een laagrisico contact](#)). De betrokken varkenshouders worden geacht om een bijzondere alertheid aan de dag te leggen en, ingeval van klinische tekens bij hun varkens die op een besmetting met het ADV kunnen wijzen, onmiddellijk hun bedrijfsdierenarts te contacteren.

5.24 De contactbedrijven van prioriteit 4 worden enkel in aanmerking genomen indien uit het epidemiologisch onderzoek blijkt dat het ADV mogelijk via dergelijke laagrisico contacten kan verspreid zijn, bv. omdat er erg slordig met de bioveiligheid op het bedrijf is omgesprongen. Zij zijn duidelijk van een mindere orde dan de andere contactbedrijven.

Aanpak in het vaccinatiegebied

Afbakenen van een vaccinatiegebied

5.25 De CCC zal rond elke uitbraak een vaccinatiegebied afbakenen met een straal van ongeveer 10 km. Dit gebied kan in overleg met de expertengroep in omvang variëren, afhankelijk van de epidemiologische toestand, de varkensdichtheid van het gebied en lokale natuurlijke en artificiële grenzen. Het moet wel steeds voldoende groot zijn om het risico van een buurtinfectie op te vangen.

5.26 Er kan enkel van de regel om een vaccinatiegebied af te bakenen worden afgeweken indien er daarvoor een gegronde rechtvaardiging bestaat. Dit kan bv. het geval zijn bij een uitbraak op een hobbybedrijf (d.i. een bedrijf met een beperkt aantal varkens en contacten), een secundaire uitbraak waar de ziekte nog maar in beperkte mate doorgebroken is, een nieuwe besmetting binnen een bestaand vaccinatiegebied. Daarbij zal in overleg met de expertengroep een grondige risico-evaluatie gebeuren, die rekening houdt met onder meer de volgende factoren:

- het verband met eerdere uitbraken,
- het tijdstip van besmetting,
- de afstand tot de grens van het vaccinatiegebied,
- de vordering van de noodvaccinatie in het vaccinatiegebied,
- de tijd die verlopen is sinds de vorige uitbraak.

5.27 Overlappende vaccinatiegebieden zullen waar mogelijk steeds versmelten tot één gebied.

5.28 De CCC zal steeds het vaccinatiegebied beschrijven, aangeven welke varkenshouderijen betrokken zijn en welke maatregelen van kracht zijn (cf. [bijlage F505 – maatregelen van kracht in een vaccinatiegebied](#)). Het zal het nodige doen om de beschrijving van de zone zo breed mogelijk bekend te maken, onder meer via de pers, de sectororganisaties en haar website.

Maatregelen

5.29 De maatregelen van toepassing in het vaccinatiegebied, alsook de eventuele versoepelingen die in de loop van de bestrijding worden toegestaan, zullen steeds opgenomen worden in de [bijlage F505 – maatregelen van kracht in een vaccinatiegebied](#).

5.30 De varkenshouderijen van het vaccinatiegebied worden beschouwd als prioriteit 1 contacten. De maatregelen voorzien in [punt 5.20](#) worden er integraal toegepast met inachtneming van de volgende wijzigingen:

- De bedrijven worden niet individueel bezocht door de PCE, maar zijn door het feit dat ze zich in het vaccinatiegebied bevinden automatisch verdacht en geblokkeerd. Hun Aujeszkystatuut is geschorst.
- De eerste noodvaccinatie dient te zijn afgerond binnen de 72 uur na het ter beschikking stellen van het vaccin. Zoals aangegeven in [punt 8.7](#), wordt de vaccinatie uitgevoerd door de bedrijfsdierenarts. Enkel indien het aantal te vaccineren dieren dusdanig groot is dat kan verwacht worden dat het werk niet binnen de 72 uur kan worden uitgevoerd door de bedrijfsdierenartsen alleen, kan de CM beslissen om de vaccinatie mee te laten uitvoeren door de varkenshouder.
- De betrokken varkenshouders moeten een bijzondere alertheid aan de dag te leggen en onmiddellijk hun bedrijfsdierenarts contacteren wanneer zij bij hun varkens klinische tekens vaststellen die op AD kunnen wijzen.

5.31 De PCE kan aan een spermacentrum een ontheffing voor de verplichte vaccinatie (cf. [punt 5.30](#)) verlenen. Voorwaarde is wel dat er snel monsternemingen gebeuren bij alle aanwezige beren die bewijzen dat het ADV inderdaad niet op het bedrijf aanwezig is (cf. [punt 6.23](#) en [bijlage F601 – diagnose-handboek voor AD](#)).

5.32 De PCE kan voor het verplaatsingsverbod, dat van kracht is op een bedrijf in het vaccinatiegebied, een ontheffing verlenen in de volgende gevallen:

- Het aanvoerverbod wordt opgeheven van zodra alle varkens van de geschikte leeftijd op het bedrijf gevaccineerd zijn en de bemonstering, die de bedrijfsdierenarts uitvoert ten vroegste 30 dagen en ten hoogste 60 dagen na het contact (cf. [punt 6.22](#) en bijlage [F601 – diagnosehandboek voor AD](#)) uitsluit dat de varkens besmet zijn met het ADV.
- Betreffende het afvoerverbod, kunnen in de eerste 30 dagen na het instellen van het vaccinatiegebied tweemaal gevaccineerde slachtvarkens afgevoerd worden naar een slachthuis in het vaccinatiegebied of naar het dichtstbijzijnde Belgische slachthuis op voorwaarde dat een laboratoriumonderzoek uitgevoerd op monsters genomen ten vroegste 10 dagen na het afbakenen van het vaccinatiegebied aantoonst dat het ADV inderdaad niet op het bedrijf aanwezig is (cf. [punt 6.22](#) en [bijlage F601 – diagnosehandboek voor AD](#)). Het aantal te nemen monsters wordt daarbij bepaald op basis van het aantal op het bedrijf gehouden varkens, maar de monsterneming wordt bij voorkeur uitgevoerd op de af te voeren groep varkens.
- Eveneens betreffende het afvoerverbod, kunnen vanaf 30 dagen na het instellen van het vaccinatiegebied gevaccineerde en niet gevaccineerde varkens geboren na het uitvoeren van de vaccinatie vervoerd worden naar een ander bedrijf in het vaccinatiegebied, hetzij naar een slachthuis in het vaccinatiegebied of naar het dichtstbijzijnde Belgische slachthuis, op voorwaarde dat een bemonstering en laboratoriumonderzoek gebeurd zijn die bewijzen dat het ADV inderdaad niet op het bedrijf aanwezig is (cf. [punt 6.22](#) en [bijlage F601 – diagnosehandboek voor AD](#)).
- In uitzonderlijke gevallen, uitsluitend om redenen van dierenwelzijn, kan de PCE eveneens een derogatie verlenen voor de aan- of afvoer van varkens naar en van een bedrijf in het vaccinatiegebied.

5.33 Indien een nieuw vaccinatiegebied wordt afgebakend, dat een bestaand vaccinatiegebied overlapt waar de noodvaccinatie reeds voltooid werd, dan zullen enkel de bedrijven waar nog niet gevaccineerd werd in de nieuwe noodvaccinatie opgenomen worden. Indien evenwel meer dan 6 weken zijn verstreken sinds deze eerdere noodvaccinatie werd afgerond, dan kan in overleg met de expertengroep beslist worden om alsnog de biggen te vaccineren die sinds de vorige vaccinatie werden geboren op deze eerder gevaccineerde bedrijven.

Epidemiologische bewaking van de varkensstapel

5.34 De bewaking van de varkensstapel zal, waar mogelijk, opgedreven worden om het verspreiden van het ADV zo snel mogelijk op te pikken. De monitoring is zoals steeds tweeledig en wordt georganiseerd zoals beschreven in [punt 6.24](#) en in [bijlage F601 – diagnosehandboek voor AD](#).

5.35 De bewaking, die wordt toegepast op contactbedrijven en in het vaccinatiegebied, wordt beschreven onder de [punt 6.16 e.v.](#) en in [bijlage F601 – diagnosehandboek voor AD](#).

Afbouwen en opheffen van de maatregelen

5.36 Een haard wordt opgeheven ten vroegste 14 dagen nadat alle varkens zijn afgevoerd naar het slachthuis en de varkenshouder het bedrijf naar behoren gereinigd en ontsmet heeft. De PCE controleert deze reiniging en ontsmetting en kent opnieuw een Aujeszkystatuut aan het varkensbedrijf toe. Ze informeert de dierenarts en de burgemeester van het opheffen van de haard.

5.37 De beperkende maatregelen op een contactbedrijf worden opgeheven van zodra de bemonstering en laboratoriumanalyse zijn gebeurd, waarmee de afwezigheid van het ADV wordt aangetoond (cf. [punt 6.16 e.v.](#) en [bijlage F601 – diagnosehandboek voor AD](#)). De PCE kent dan opnieuw een Aujeszkystatuut toe aan het betrokken bedrijf. Zoals aangegeven in de [bijlage F503 – intracommunautair handelsverkeer van varkens](#), kunnen deze bedrijven wel geen gevaccineerde dieren, uitgezonderd slachtdieren, in het ICH met vrije lidstaten brengen zonder te voldoen aan de voorwaarden opgelegd in beschikking 2008/185/EG. Deze beperking geldt niet indien de varkens bestemd zijn voor een land dat niet vrij is of geen goedgekeurd eradicatieplan voor de ziekte heeft.

5.38 De beperkende maatregelen op de bedrijven in het vaccinatiegebied worden opgeheven nadat in het gebied de bemonstering en laboratoriumanalyse zijn gebeurd, waarmee de afwezigheid van het ADV wordt aangetoond (cf. [punt 6.21 e.v.](#) en [bijlage F601 – diagnosehandboek voor AD](#)). De PCE kent dan opnieuw een Aujeszkystatuut toe aan de betrokken varkensbedrijven. Zoals aangegeven in de [bijlage F503 – intracommunautair handelsverkeer van varkens](#), kunnen deze bedrijven wel geen gevaccineerde dieren, uitgezonderd slachtdieren, in het ICH brengen zonder te voldoen aan de voorwaarden opgelegd in beschikking 2008/185/EG. Deze beperking geldt niet indien de varkens bestemd zijn voor een land dat niet vrij is of geen goedgekeurd eradicatieplan voor de ziekte heeft.

5.39 Het vaccinatiegebied wordt opgeheven in functie van het herwinnen van het AD-statuut “artikel 10”. Het herwinnen van dit statuut zal ten vroegste kunnen gebeuren 12 maanden na de laatste uitbraak. Er wordt hiervoor verwezen naar de Europese regelgeving.

hoofdstuk 6 EPIDEMIOLOGISCHE BEWAKING

Opzetten en uitvoeren van bewakingsprogramma's

6.1 De monitoring voor AD in de varkensstapel is gebaseerd op klinisch onderzoek, hetzij een onderzoek van bloed of weefselmonsters van varkens, waarbij dan antistoffen en/of virus(partikels) worden opgespoord met behulp van laboratoriumanalyses.

6.2 De programma's die verder in dit hoofdstuk beschreven worden, zijn of worden opgesteld door het CCDD en de CCC, in samenspraak met de expertengroep. Zij zijn samengevat in de [bijlage F601 – diagnosehandboek voor AD](#), dat voor elk programma informatie en richtlijnen geeft betreffende de monsterneming en uit te voeren onderzoeken.

6.3 In tegenstelling tot andere dierziekten, geeft de EU geen richtlijnen met betrekking tot de minimale criteria van toezicht voor AD. Dit betekent dat elke lidstaat vrij is om zelf de grootteorde vast te leggen van de bewaking die wordt uitgevoerd naar aanleiding van een uitbraak van AD of voor het verwerven of behouden van een statuut. Uiteraard is dit geen vrijgeleide voor om het even wat: het Voedselagentschap zal steeds al haar programma's voor AD moeten laten goedkeuren door het SCFCAH.

6.4 De monsternemingen worden naargelang het programma uitgevoerd door de bedrijfsdierenartsen, hetzij de dierenartsen van de PCE.

6.5 Zoals aangegeven in [punt 2.34](#) e.v. zullen de laboratoriumonderzoeken gebeuren:

- in het referentielaboratorium van het CODA;
- in de eerstelijns laboratoria van DGZ en ARSIA, maar dan enkel voor wat betreft de routineserologie en de autopsie van verdachte gevallen.

6.6 Een bewakingsprogramma zal waar nodig door de CCC in een instructie worden gegoten. Daarin worden de modaliteiten van het programma en de verantwoordelijkheden en taken van de diverse actoren opgenomen (cf. [bijlage F602 – monitoring in het vaccinatiegebied](#) als voorbeeld).

Basisbegrippen

6.7 Er dient een onderscheid gemaakt te worden tussen de individuele status van een varken, het statuut van het varkensbedrijf waartoe het behoort en het statuut van een zone (bv. beperkingsgebied, vaccinatiegebied).

- De individuele status van een varken is in het kader van de bestrijding van AD enkel belangrijk om het statuut van het varkensbedrijf te bepalen. Deze individuele status kan enkel bepaald worden met behulp van laboratoriumanalyses, gezien het weinig karakteristieke karakter van de klinische symptomen.
- Het statuut van een individuele varkenshouderij wordt bepaald door de resultaten (de individuele status) van de laboratoriumanalyses op een groep varkens van dit bedrijf. Een dergelijk bedrijfsstatuut is

dan van tel voor alle varkens van het beslag, ongeacht of ze individueel bemonsterd werden of niet.

- Het statuut van een bepaalde zone is vooral van belang voor wat betreft het verplaatsen van varkens. Het wordt bepaald door het minst gunstige statuut van de varkensbeslagen in deze zone.

6.8 Elke monsterneming op een varkenshouderij moet zo goed mogelijk gespreid worden over het bedrijf. Enkel indien een specifieke groep dieren wordt geviseerd (bv. ingevoerde dieren of dieren afkomstig van een haard), wordt hiervan afgeweken.

Epidemiologische bewaking in afwezigheid van ADV

6.9 In afwezigheid van vaccinatie, vormt het opsporen van het virus aan de hand van klinische symptomen van de ziekte het fundament van de “early warning”. Zoals aangegeven in [punt 3.2](#) is AD een aangifteplichtige ziekte en zal elke gegronde verdenking aanleiding geven tot een onderzoek door de PCE.

6.10 Toch wordt, zoals eerder aangegeven, AD niet altijd onmiddellijk onderkend. Klinisch toezicht alleen, is daarom onvoldoende als basismonitoring in de varkensstapel. De klinische tekens van AD zijn dikwijls weinig specifiek en kunnen – zeker in een nog deels immune populatie – gemakkelijk aan de aandacht ontsnappen. Er zal dan ook steeds serologisch toezicht bij varkens moeten georganiseerd worden ter aanvulling van het klinisch toezicht.

6.11 In het kader van de huidige wetgeving omtrent AD zijn alle varkenshouders verplicht om elke 4 maanden een aantal varkens te laten bemonsteren en serologisch te laten onderzoeken op de aanwezigheid van antistoffen tegen het veldvirus. Dit horizontale luik van het toezicht doorheen de sector zal ook in een eerste fase na het stopzetten van de vaccinatie onverminderd verder gezet worden. Van zodra dan het vrije statuut is bekomen, zal het vervangen kunnen worden door een minder veeleisend maar gericht toezicht op de meest risicovolle bedrijven of categorieën van varkens, bv. dieren afkomstig uit lidstaten waar nog AD heerst of dieren met buitenbeloop die in contact kunnen komen met wilde everzwijnen. Het systematisch onderzoeken van dergelijke risicocategorieën is in een gevaccineerde populatie weinig zinvol, maar wint uiteraard stelselmatig aan prioriteit van zodra de vaccinatie is stopgezet en er steeds minder gevaccineerde dieren in de populatie zijn.

Epidemiologische bewaking bij een verdenking

6.12 Aangezien een verdenking van AD in regel snel bevestigd of ontkracht wordt door laboratoriumanalyses, is er geen reden voor bewaking van de verdachte varkenshouderij, noch van contactbedrijven of buurtbedrijven.

6.13 Wel kan de CCC beslissen om reeds een bijkomende monsterneming op het verdachte bedrijf te starten ter ondersteuning van de epidemiologische enquête of om een toezicht op te starten in de buurtbedrijven, zeker indien het de verwachting is dat de verdenking bevestigd zal worden (cf. [punt 6.14](#)).

Epidemiologische bewaking op een haard

6.14 Op een haard is geen bijzonder toezicht nodig en moet er evenmin een bijkomende monsterneming gebeuren. Ingeval toch een onderzoek en monsterneming gebeuren ter ondersteuning van het epidemiologisch onderzoek van een uitbraak, dan zullen deze geval per geval uitgewerkt worden door het CDD-ERA en de CCC, eventueel in samenspraak met de expertengroep.

6.15 Na de vaccinatie van de varkens, dient er geen bijzonder toezicht op een besmet bedrijf te worden georganiseerd met het oog op het opheffen van de maatregelen. Alle varkens worden immers verplicht vervoerd geslacht en het bedrijf kan pas heropstarten nadat het laatste varken werd afgevoerd en het ganse bedrijf gereinigd en ontsmet werd.

Epidemiologische bewaking op de contactbedrijven

Contactbedrijf van prioriteit 1

6.16 Een contactbedrijf van prioriteit 1 wordt op dezelfde voet behandeld als de haard. Dit betekent dat er weliswaar een grondig klinisch onderzoek en een monsterneming dienen te gebeuren ter gelegenheid van het onder toezicht stellen van het bedrijf (cf. [hoofdstuk 3 – aanpak bij een verdenking](#)), maar dat er nadien, gezien de dubbele noodvaccinatie die er gebeurt, geen bijzonder opvolging van de varkens dient te gebeuren tot het eindonderzoek gebeurt (cf. [punt 6.17](#)). Wel worden de betrokken varkenshouders geacht om gedurende de ganse periode een bijzondere alertheid aan de dag te leggen en, ingeval van klinische tekens die op een besmetting met het ADV kunnen wijzen, onmiddellijk hun bedrijfsdierenarts te contacteren en eventueel een monsterneming te laten uitvoeren.

6.17 De bedrijfsdierenarts zal ten vroegste 30 dagen en uiterlijk 60 dagen na het contact een bemonstering uitvoeren van de varkens volgens het bemonsteringsschema van [punt 77](#) van [bijlage F601 – diagnosehandboek voor AD](#). Het doel van de bemonstering is om een serologisch onderzoek uit te voeren met behulp van een gE ELISA, om uit te sluiten dat de varkens drager zijn van antistoffen tegen het veldvirus.

Contactbedrijf van prioriteit 2 en contactbedrijf van prioriteit 3

6.18 De contactbedrijven van prioriteit 2 en de contactbedrijven van prioriteit 3 zijn minder risicovol dan de contactbedrijven van prioriteit 1. Daarom kan de volgende aanpak gevolgd worden ter gelegenheid van het eerste bezoek door de bedrijfsdierenarts:

- Er wordt een grondig klinisch onderzoek van alle varkens uitgevoerd volgens de methodiek van [hoofdstuk 3 – aanpak bij een verdenking](#).
- Op de contactbedrijven van prioriteit 2 wordt een monsterneming uitgevoerd op basis van het bemonsteringsschema van [punt 80](#) van [bijlage F601 – diagnosehandboek voor AD](#). Het doel van deze bemonstering is enerzijds om een serologisch onderzoek met behulp van de gE ELISA uit te voeren om uit te sluiten dat de varkens drager zijn van antistoffen tegen het veldvirus en anderzijds om een virologisch onderzoek met behulp van de PCR en een virusisolatie om uit te sluiten dat de varkens drager zijn van het virus of viruspartikels.

- Op de contactbedrijven van prioriteit 3 wordt een monsterneming uitgevoerd op basis van het bemonsteringsschema van [punt 82](#) van [bijlage F601 – diagnosehandboek voor AD](#). Het doel van deze bemonstering is om serologisch onderzoek met behulp van de gE ELISA uit te voeren om uit te sluiten dat de varkens drager zijn van antistoffen tegen het veldvirus.

Contactbedrijf van prioriteit 4

6.19 Op contactbedrijven van prioriteit 4, dit zijn de laagrisico contactbedrijven, dient in regel geen bijzonder toezicht te worden georganiseerd. Wel worden de betrokken varkenshouders geacht om een bijzondere alertheid aan de dag te leggen en, ingeval van klinische tekens bij hun varkens die op een besmetting met het ADV kunnen wijzen, onmiddellijk hun bedrijfsdierenarts een onderzoek, eventueel een monsterneming laten uitvoeren.

Epidemiologische bewaking in het vaccinatiegebied

6.20 Op de varkenshouderijen gelegen in het vaccinatiegebied dient in regel tot het uitvoeren van het eindonderzoek (cf. [punt 6.21](#)) geen bijzonder toezicht te worden georganiseerd. Wel worden de betrokken varkenshouders geacht om een bijzondere alertheid aan de dag te leggen en, ingeval van klinische tekens bij hun varkens die op een besmetting met het ADV kunnen wijzen, onmiddellijk hun bedrijfsdierenarts een onderzoek, eventueel een monsterneming laten uitvoeren.

6.21 In het kader van dit eindonderzoek in het vaccinatiegebied zullen de bedrijfsdierenartsen ten vroegste 30 en uiterlijk 60 dagen na het afbakenen van het gebied op elk bedrijf een bemonstering uitvoeren van de varkens op basis van het bemonsteringsschema van [punt 87](#) van [bijlage F601 – diagnosehandboek voor AD](#). Het doel van deze monsterneming is dubbel, nl. enerzijds een serologisch onderzoek met behulp van de gB ELISA om de vaccinatiegraad in het vaccinatiegebied te bepalen en anderzijds een serologisch onderzoek met behulp van de gE ELISA om uit te sluiten dat de varkens drager zijn van antistoffen tegen het veldvirus.

Dit onderzoek wordt uitgevoerd in 2 stappen:

- Het CDD-ERA maakt eerste een willekeurige steekproef van te bemonsteren bedrijven op basis van het aantal varkenshouderijen in het vaccinatiegebied.
- In elk aangeduid bedrijf wordt een aantal varkens bemonsterd op basis van het op het bedrijf aantal aanwezige varkens.

6.22 Wat betreft het onderzoek, dat moet gebeuren om een ontheffing te krijgen op het verbod om varkens af te voeren in de eerste 30 dagen na het afbakenen van het vaccinatiegebied, moet de dierenarts ten vroegste 10 dagen na het afbakenen van het vaccinatiegebied een bemonstering van de varkens uitvoeren op basis van het bemonsteringsschema van [punt 89 e.v.](#) van [bijlage F601 – diagnosehandboek voor AD](#). Het doel van deze monsterneming is om een serologisch onderzoek uit te voeren met behulp van de gE ELISA om uit te sluiten dat de varkens drager zijn van antistoffen tegen het veldvirus.

Epidemiologisch bewaking op spermacentra

6.23 Een spermacentrum wordt in het kader van de bestrijding van een uitbraak van AD normaliter niet onderworpen aan een specifiek toezicht, tenzij het geïdentificeerd is als contactbedrijf van prioriteit 1 of zich bevindt in een vaccinatiegebied en een ontheffing wenst op de vaccinatieverplichting. De PCE kan dergelijke ontheffing toekennen op voorwaarde dat aan de volgende voorwaarden wordt voldaan:

- De bedrijfsdierenarts voert een eerste onderzoek uit waarbij van alle beren een monsterneming wordt uitgevoerd op basis van het bemonsteringsschema van **punt 92** van **bijlage F601 – diagnosehandboek voor AD**. Het doel van deze monsterneming is om een serologisch onderzoek uit te voeren met behulp van de gE ELISA om uit te sluiten dat de beren drager zijn van antistoffen tegen het veldvirus.
- Zolang de resultaten van de laboratoriumanalyse niet gekend zijn, wordt dagelijks de temperatuur van de beren gemeten en geregistreerd in een register.
- Zolang het vaccinatiegebied niet opgeheven is of het eindonderzoek op het spermacentrum niet is afgerond, dient, elke keer sperma wordt afgenomen dat zal gebruikt worden om te insemineren, een virologisch onderzoek op een monster van het sperma te gebeuren met behulp van de RT-PCR om de afwezigheid van het virus of van viruspartikels in het sperma aan te tonen.

Epidemiologisch toezicht in de rest van het land

6.24 De bewaking van de varkensstapel buiten het vaccinatiegebied zal, waar mogelijk, opgedreven worden om het verspreiden van het ADV zo snel mogelijk op te pikken. De monitoring is zoals steeds tweeledig:

- Het passieve luik bestaat uit een doorgedreven klinisch toezicht in de varkensstapel en het grondig en snel onderzoeken van de klinische verdenkingen, die daarbij opduiken. Een dergelijk toezicht gaat in de eerste plaats uit van de alertheid van de varkenshouders zelf. Het Agentschap zal daarbij de drempel verlagen door op te leggen dat een behandeling van een groep varkens voorafgegaan moet worden door het overmaken van monsters voor een onderzoek aan DGZ of ARSIA (cf. **bijlage F502 – maatregelen van kracht na een uitbraak van AD**).
- Het actieve luik behelst de bestaande en eventuele nieuwe toezichtprogramma's. Het lopende toezicht kan eventueel versterkt worden en/of meer gericht worden op de meer risicovolle bedrijven of categorieën van varkens.

Herwinnen van de vrije status

6.25 Het herwinnen van het AD-statuut "artikel 10" zal ten vroegste kunnen gebeuren 12 maanden na de laatste uitbraak en op voorwaarde dat er in deze periode niet meer gevaccineerd is. Welk toezicht daartoe moet worden uitgevoerd, zal uitgewerkt worden van zodra de uitbraak afgehandeld is. Dat er op dat ogenblik eventueel nog gevaccineerde dieren aanwezig zijn, is van geen tel.

hoofdstuk 7

TRACERING

Algemene principes

7.1 Het epidemiologisch onderzoek, dat wordt uitgevoerd op een haard, vormt de basis van de tracering van de risicocontacten. Het moet helpen bepalen hoe het ADV op het bedrijf kan zijn binnengekomen en langs welke wegen het zich verder heeft kunnen verspreiden.

7.2 Traceforward onderzoek heeft tot doel om de contacten op te sporen waarlangs het ADV verder kan verspreid zijn vanaf het besmette bedrijf. Dit gebeurt door het opsporen van:

- varkens, die het besmette bedrijf hebben verlaten sedert de vermoedelijke datum van introductie van het ADV;
- sperma, dat tijdens de risicoperiode geproduceerd werd op het bedrijf, alsook de receptordieren die met dit sperma geïnsemineerd werden;
- personen (o.a. dierenarts, inseminator, handelaar, vervoerder) en hun materiaal, die tijdens de risicoperiode gewerkt hebben met varkens op of van het bedrijf en die daarbij de ziekte hebben kunnen meeslepen; de contactbedrijven die uit deze categorie van contacten voortkomen, hebben niet noodzakelijk een direct verband met de uitbraak.

7.3 Traceback onderzoek heeft tot doel om na te gaan hoe het virus op het verdachte of besmette bedrijf kan zijn binnengebracht en wat de herkomst van de besmetting dan is. Dit gebeurt door het opsporen of uitzoeken van:

- de herkomst van varkens, die op het bedrijf werden binnengebracht tijdens de risicoperiode;
- de herkomst van sperma, dat op het bedrijf gebruikt werd in de risicoperiode;
- personen en hun materiaal die tijdens de risicoperiode in contact zijn gekomen met de varkens van het bedrijf en die zo het ADV mogelijk hebben kunnen overbrengen;
- eventuele contacten die de varkens van het bedrijf direct of indirect kunnen hebben gehad met wilde everzwijnen.

7.4 Bij het traceback en traceforward onderzoek wordt speciale aandacht besteed aan het verband, dat kan worden gelegd met voorafgaande besmette of verdachte bedrijven, en aan het opsporen van andere bedrijven die via dezelfde weg besmet kunnen zijn.

7.5 Het traceback en traceforward onderzoek gebeurt volgens de principes en procedures van het [handboek tracering](#). Dit betekent dat:

- er eerst op het verdachte of besmette bedrijf informatie wordt verzameld; zoals aangegeven in [punt 3.18](#) gebeurt dit aan de hand van de [bijlage F303 – werklijst voor het onderzoek van een verdenking van AD](#);
- vervolgens worden de contacten opgenomen en gekwalificeerd in een risicolijst (cf. [punt 7.10](#));
- de relevante contacten worden tenslotte als verdachte bedrijven beschouwd en bezocht en afgehandeld als contactbedrijven (cf. [punt 5.18](#) e.v.).

7.6 Alle relevante informatie omtrent dieren of sperma, die in het ICH of het internationale handelsverkeer zijn gegaan, wordt door de CCC gebundeld en via de gebruikelijke kanalen aan de autoriteiten van het betrokken land of de betrokken lidstaat overgemaakt.

7.7 Er wordt voor algemene, praktische details verwezen naar het [handboek tracersing](#).

Bijzonderheden omtrent de tracersing bij AD

7.8 Er wordt bij AD rekening gehouden met een risicoperiode van 42 dagen. Alle bedrijven, die in de risicoperiode van maximaal 42 dagen voorafgaand aan de uitbraak een relevant contact hebben gehad met de haard, worden beschouwd als contactbedrijven. De risicoperiode wordt uiteraard aangepast, indien de oorsprong van de besmetting gekend en gedateerd is of uit het epidemiologisch onderzoek anders blijkt.

7.9 Een besmetting van AD kan onopgemerkt verlopen. Bij het traceback en traceforward onderzoek moeten dan ook niet enkel de contacten van klinisch aangetaste dieren in het onderzoek worden betrokken, maar alle relevante contacten van het ganse varkensbeslag, dus ook van de eenheden of stallen die op het eerste gezicht niet aangetast zijn.

7.10 Niet alle contacten zijn relevant of even risicovol. AD is in de eerste plaats een ziekte die door direct contact tussen varkens verspreid wordt of over een beperkte afstand aërogeen kan overgedragen worden. In de praktijk worden de contacten daarom ingedeeld in 4 categorieën, die in dalende volgorde van risico zijn:

- prioriteit 1: de hoogrisico contactbedrijven uit de traceforward die contact hebben gehad in de laatste 30 dagen voor het vaststellen van de uitbraak. Het betreft hier in het bijzonder:
  - de bedrijven en handelaars die varkens hebben ontvangen van de haard;
  - de bedrijven die sperma hebben ontvangen van de haard;
  - intensieve persoonscontacten (dierenarts, inseminator) die voorafgaand direct contact hebben gehad met de varkens van de haard en waarbij geen adequate ontsmetting van kledij en materiaal is gebeurd;
  - contacten via een vervoermiddel of materiaal gebruikt voor het vervoer van besmette varkens van de haard, vooraleer een ontsmetting van het voertuig of het materiaal is gebeurd;
  - andere relevante contacten die het ADV hebben kunnen verspreiden en die worden aangeduid op basis van het epidemiologisch onderzoek van de haard;
- prioriteit 2: de traceforward contacten van de haard, die dateren van langer dan 30 dagen (en in principe minder dan 42 dagen) voor het vaststellen van de uitbraak;
- prioriteit 3: de contactbedrijven uit de traceback die contact hebben gehad in de laatste 42 dagen voor het vaststellen van de uitbraak. Het betreft hier in het bijzonder:
  - de bedrijven en handelaars die varkens hebben geleverd op de haard;
  - de bedrijven of spermacentra die sperma hebben geleverd op de haard;
  - intensieve persoonscontacten (dierenarts, inseminator) waarbij geen adequate ontsmetting van kledij en materiaal is gebeurd en die nadien direct contact hebben gehad met de varkens van de haard;
  - contacten via een vervoermiddel of materiaal gebruikt voor de aanvoer van varkens op de haard en zonder dat er voor dat transport een ontsmetting van het voertuig of het materiaal is gebeurd;

- andere relevante contacten die het ADV hebben kunnen inslepen op de haard en die worden aangeduid op basis van het epidemiologisch onderzoek van de haard;
- prioriteit 4: alle andere traceforward en traceback contacten van de haard, die omwille van de aard of de wijze van uitbating van het bedrijf mogelijk relevant zijn, bv. alle transporten en persoonscontacten op het bedrijf waarbij de stallen niet betreden werden en er geen contact is geweest met de varkens (bv. veevoeder, melkophaling, Rendac).

7.11 Concreet worden de volgende acties ondernomen van zodra de categorie vaststaat waarin een contact valt:

- De contactbedrijven van prioriteit 1 worden door de PCE bezocht, onder verdenking geplaatst en opgevolgd zoals aangegeven in [punt 5.20](#).
- De contactbedrijven van prioriteit 2 en 3 worden door de PCE onder verdenking geplaatst en door de bedrijfsdierenarts opgevolgd zoals aangegeven in [punt 5.22](#).
- De contactbedrijven van prioriteit 4 worden enkel in aanmerking genomen indien uit het epidemiologisch onderzoek blijkt dat het ADV mogelijk via dergelijke laagrisico contacten kan verspreid zijn, bv. omdat er erg slordig met de bioveiligheid op het bedrijf is omgesprongen. Deze categorie van contactbedrijven wordt niet onder verdenking, maar enkel onder verhoogd toezicht geplaatst. Zij worden, zoals aangegeven in [punt 5.23](#), schriftelijk op de hoogte gebracht van het contact dat zij met de haard hebben gehad.

7.12 De contactenlijst wordt in dalende orde van prioriteit door de PCE afgehandeld. Afhankelijk van het werkvolume dat het opvolgen van de contacten met zich meebrengt voor de PCE, kan de CM beslissen om:

- het aantal in acht te nemen stappen in de tracering te beperken,
- de opvolging van de minder belangrijke contactbedrijven in de handen te leggen van de bedrijfsdierenartsen.

hoofdstuk 8 NOODVACCINATIE TEGEN AD

Algemeenheden

8.1 De bestrijding van AD gaat uit van noodvaccinatie als belangrijkste wapen om het verspreiden van ADV tegen te gaan en het virus uit te roeien. Onder noodvaccinatie wordt verstaan een vaccinatie, die zo snel als mogelijk wordt uitgevoerd op een besmet bedrijf en de belangrijkste contactbedrijven en buurtbedrijven.

8.2 Een noodvaccinatie heeft een tweeledig doel:

- ze zal de verspreiding van het ADV afremmen, doordat er in het besmette gebied of op risicobedrijven minder of geen gevoelige varkens meer aanwezig zullen zijn;
- ze zal tevens de gevaccineerde dieren klinisch beschermen tegen de gevolgen van een eventuele infectie en zo economische verliezen vermijden en het welzijn van de varkens beschermen.

8.3 Vaccinatie zal enkel mogelijk zijn indien er ook effectief vaccin beschikbaar is. Op dit ogenblik, in afwezigheid van een programma van preventieve vaccinatie van de varkensstapel, is het aanbod van vaccins tegen AD op de Belgische markt beperkt. Aangezien snelheid bij het uitvoeren van de noodvaccinatie primordiaal is, moet er een gegarandeerde bevoorrading door één of meerdere vaccinproducenten vastgelegd worden. Deze gegarandeerde bevoorrading zal vermoedelijk bestaan uit een vacci-bank met een beperkt aantal doses, aangevuld met een gegarandeerde spoedlevering op aanvraag binnen een gegarandeerde termijn.

8.4 Het Agentschap zal in de huidige omstandigheden bij een noodvaccinatie enkel gebruik maken van levend geadjuveerde deletievaccins. Dergelijke vaccins geven snel een goede immuniteit en laten toe om een onderscheid te maken tussen een besmet en een gevaccineerd dier.

8.5 De preventieve vaccinatie van de varkensstapel is verboden. Desalniettemin kan de minister beslissen tot het opnieuw invoeren van een preventieve vaccinatie van (een deel van) de varkensstapel, mocht de epidemiologische situatie daartoe nopen. De expertengroep zal in dergelijk geval een advies daaromtrent afleveren.

Praktische uitvoering van een noodvaccinatie

8.6 De noodvaccinatie van een besmet of verdacht besmet bedrijf behelst steeds een dubbele vaccinatie van alle aanwezige varkens, inbegrepen de biggen:

- De eerste vaccinatie gebeurt:
  - op alle haarden en contactbedrijven van prioriteit 1 binnen de 24 uren na het bekend maken van de haard of het controlebezoek door de PCE (cf. [punt 5.16](#) en [punt 5.20](#));
  - op alle bedrijven in het vaccinatiegebied binnen de 72 uren na het afbakenen van het gebied (cf. [punt 5.30](#)), op voorwaarde dat het vaccin tijdig ter beschikking gesteld wordt.
- De tweede vaccinatie moet worden uitgevoerd 2 weken na de eerste vaccinatie.

8.7 In regel wordt een vaccinatie steeds door de bedrijfsdierenarts uitgevoerd. Enkel in het geval van varkenshouderijen gelegen in het vaccinatiegebied en indien het aantal te vaccineren dieren dusdanig groot is dat kan verwacht worden dat het werk niet binnen de 72 uur kan worden uitgevoerd door de bedrijfsdierenartsen alleen, kan de CM beslissen om de vaccinatie mee te laten uitvoeren door de varkenshouder.

8.8 Het vaccin zal kosteloos ter beschikking worden gesteld van de dierenartsen en varkenshouder. De praktische modaliteiten van de verdeling zullen ingevuld worden op het ogenblik dat geweten is hoe de vaccinvorraad beheerd zal worden (cf. [punt 8.3](#)).

8.9 Het rapporteren van de toegediende vaccinaties dient te gebeuren binnen de 24 uren na het toedienen van de vaccins. Dit gebeurt als volgt:

- Indien de varkenshouder zelf vaccineert, dan noteert hij minutieus alle uitgevoerde vaccinaties op zijn vaccinatieregister.
- De bedrijfsdierenarts rapporteert alle vaccinaties – zowel de vaccinaties die hij zelf heeft uitgevoerd als de vaccinaties die op zijn contractbedrijven door de varkenshouder worden uitgevoerd – d.m.v. de applicatie die daarvoor voorzien is in Sanitel.

8.10 Voor verdere details omtrent de praktische uitvoering van de noodvaccinatie wordt verwezen naar het [handboek noodvaccinatie](#) en de [bijlage F801 – noodvaccinatie tegen AD](#), die zal uitgewerkt worden van zodra de modaliteiten van de noodvoorraad vaccin gekend zijn.

Overzicht van de bijlagen

Algemene bijlagen

Draaiboek spoeddiagnostiek van het CODA (cf. intranet)
Handboek communicatie bij crisissituaties (cf. intranet)
Handboek bedrijfsbezoek (cf. intranet)
Handboek doding en destructie (in ontwikkeling)
Handboek tracering (in ontwikkeling)
Handboek reiniging en ontsmetting (in ontwikkeling)

Operationele bijlagen en procedures

F102 Richtlijnen voor de laboratoria omtrent het verwerken en analyseren van monsters van AD
F201 Samenstelling van de expertengroep voor AD
F301 Werklijst voor een verdenking van AD
F302 Formulier voor het verwerken van een melding van een verdenking van AD
F303 Werklijst voor onderzoek van een verdenking van AD
F304 Kennisgeving van een verdenking van AD
F305 Slachtbevel bij een besmetting met of een verdenking van AD
F401 Checklist aanpak bij verhoogde waakzaamheid
F402 Procedure verhoogde waakzaamheid
F501 Checklist aanpak bij een uitbraak van AD
F502 Maatregelen van kracht na een uitbraak van AD
F503 Intracommunautair handelsverkeer van varkens
F504 Betekenen van een haard van AD
F505 Maatregelen van kracht in een vaccinatiegebied
F506 Verwittigen van een laagrisico contact
F601 Diagnosehandboek voor AD
F602 Procedure monitoring in het vaccinatiegebied
F801 Procedure noodvaccinatie tegen AD

Regelgeving

- Beschikking 2008/185/EG van de Commissie van 21 februari 2008 betreffende aanvullende garanties ten aanzien van de ziekte van Aujeszky voor het intracommunautair handelsverkeer van varkens en betreffende criteria voor de over deze ziekte te verstrekken gegevens.
- Hoofdstuk 8.2 van de Terrestrial code van de OIE betreffende de ziekte van Aujeszky.
- KB van 12 oktober 2010 betreffende de bestrijding van de ziekte van Aujeszky.
- MB van 8 maart 1993 houdende maatregelen met het oog op de preventie en opsporing van de ziekte

van Aujeszky.

- MB van 21 april 1999 houdende voorwaarden betreffende het verwerven en behouden van de Aujeszky-statuten

Nuttige links

OIE: www.oie.int

SCFCAH: http://ec.europa.eu/food/committees/regulatory/scfcah/animal_health/index_en.htm